

סוכות

מהותו של החג

ד"ר אבי וינרוט, עו"ד

לעילוי נשמות:

אבי מורי ה"ה משה אהרן ב"ר מרדכי אליעזר וינרוט ז"ל
אמי מורתני, אצילת הנפש, ה"ה דרייזל וינרוט ע"ה (בת ר' אריה אפטרגוט ז"ל)
חמותי, ה"ה נעכא (נלי) שטרנטל (בת ר' מנחם הלוי שיף ז"ל)
אריה בן ר' משה שלמה אפטרגוט ז"ל נ.ל.ב.ע כ"א תשרי תשמ"ח

ת.נ.צ.ב.ה

ויקרא

פרק כג

א וידבר יי אל משה לאמר: **ב** דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: **ג** ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליי בכל מושבתיכם: **ד** אלה מועדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם: **ה** בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליי: **ו** ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליי שבעת ימים מצות תאכלו: **ז** ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: **ח** והקרבתם אשה ליי שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: **ט** וידבר יי אל משה לאמר: **י** דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: **יא** והניף את העמר לפני יי לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: **יב** ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליי: **יג** ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה ליי ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההיו: **יד** ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם: **טו** וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה: **טז** עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליי: **יז** ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהינה חמץ תאפינה בכורים ליי: **יח** והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליי ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחח ליי: **יט** ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: **כ** והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יי על שני כבשים קדש יהיו ליי לכהן: **כא** וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם לדתיתכם: **כב** ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יי אלהיכם: **כג** וידבר יי אל משה לאמר: **כד** דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: **כה** כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבתם אשה ליי: **כו** וידבר יי אל משה לאמר: **כז** אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם והקרבתם אשה ליי: **כח** וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יי אלהיכם: **כט** כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: **ל** וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה: **לא** כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם: **לב** שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: **לג** וידבר יי אל משה לאמר: **לד** דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים ליי: **לה** ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: **לו** שבעת ימים תקריבו אשה ליי ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליי עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו: **לז** אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו: **לח** מלבד שבתת יי ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם אשר תתנו ליי: **לט** אף בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג יי שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: **מ** ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים: **מא** וקחתם אתו חג ליי שבעת ימים בשנה חקת עולם לדתיתכם בחדש השביעי תחגו אתו: **מב** בסכת תשב שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: **מג** למען ידעו דרתיתכם כי בסכות הושבתו את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: **מד** וידבר משה את מעדי יי אל בני ישראל:

תקן: אה ס/ט/ו
 תאריך: יום ראשון

דברים פרק טז

א שְׁמֹר אֶת חֻדוֹשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֲדָשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרָיִם לְיָלֵךְ: **ב** וְזָבַחַת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: **ג** לֹא תֹאכַל עִלְיוֹן חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עִלְיוֹן מִצּוֹת לַחֵם עִנִּי כִּי בַחֲפֹזוֹן יֵצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יֵצְאֶתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: **ד** וְלֹא יֵרָאֶה לָּךְ שָׂאֵר בְּכָל גְּבֻלָּה שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא יֵלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבַּי בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן לַפֶּקֶד: **ה** לֹא תוֹכַל לְזַבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָּךְ: **ו** כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרְבַּי כִּבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד יֵצְאֶתָהּ מִמִּצְרָיִם: **ז** וּבִשְׁלַחַת וְאֶכְלַת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בַבָּקָר וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ: **ח** שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: **ט** שִׁבְעָה שִׁבְעַת תִּסְפָּר לָּךְ מִהַחֵל חֶרְמֶשׁ בְּקִמָּה תַחֵל לְסַפֵּר שִׁבְעָה שִׁבְעוֹת: **י** וְעִשִׂיתָ חֹג שִׁבְעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נְדִבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יְבָרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: **יא** וְשִׂמַּחְתָּ לְפָנָיו יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶתְּהָ וּבְנֶה וּבְתָרָה וְעַבְדָּהּ וְהִלּוּיָהּ אֲשֶׁר בְּשְׁעָרֶיךָ וְהִגֵּר וְהִיתוֹם וְהִאֲלַמְנָהּ אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: **יב** וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשִׂמַּחְתָּ וְעִשִׂיתָ אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה: **יג** חֹג הַסֹּכֶת תַעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים בְּאַסְפָּה מִגֵּרְתָּהּ וּמִיִּקְרָבָהּ: **יד** וְשִׂמַּחְתָּ בַחֲגֵהָ אֶתְּהָ וּבְנֶה וּבְתָרָה וְעַבְדָּהּ וְהִלּוּיָהּ וְהִגֵּר וְהִיתוֹם וְהִאֲלַמְנָהּ אֲשֶׁר בְּשְׁעָרֶיךָ: **טו** שִׁבְעַת יָמִים תַּחֵּג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ כִּי יְבָרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאֹתֶיךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וְהִייתָ אִשָּׁה שְׂמֵחָ: **טז** שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָה אֶת פָּנָיו יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בַּחֲגֵי הַמִּצּוֹת וּבַחֲגֵי הַשִּׁבְעוֹת וּבַחֲגֵי הַסֹּכֶת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פָּנָיו יְיָ רִיקָם: **יז** אִישׁ כִּמְתַנַּת יָדוֹ כְּבִרְכַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָּךְ: **יח** שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָּךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָּךְ לְשִׁבְטֶיךָ וּשְׁפֹטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֵי צֶדֶק: **יט** לֹא תִטֶּה מִשִּׁפְטֵי לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: **כ** צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תַּחֲיֶה וְיִרְשַׁתְּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָּךְ: **כא** לֹא תִטַּע לָּךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצִל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה לָּךְ: **כב** וְלֹא תִקֵּים לָּךְ מִצְבָּה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

שמות

פרק כג

א לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס: **ב** לא תהיה אחר רבים לרעת ולא תענה על רב לנשות אחר רבים להטות: **ג** ודל לא תהדר בריבו: **ד** כי תפגע שור איבה או חמור תטה השב תשיבנו לו: **ה** כי תראה חמור שנאף רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו: **ו** לא תטה משפט אבינה בריבו: **ז** מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע: **ח** ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים: **ט** וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים: **י** ושש שנים תורע את ארצה ואספת את תבואתה: **יא** והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לכרמך לחייתך: **יב** ששת ימים תעשה מעשיה וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך ורמך וינפש בן אמתך והגר: **יג** ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיה: **יד** שלש רגלים תחג לי בשנה: **טו** את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם: **טז** וחג הקציר בכורי מעשיה אשר תורע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספה את מעשיה מן השדה: **יז** שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון יי: **יח** לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא יליו חלב חגי עד בקר: **יט** ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי אלהיה לא תבשל גדי בחלב אמו: **כ** הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה בדרך ולהביאה אל המקום אשר הכנתי: **כא** השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבם: **כב** כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את איביה וצרת את צרריה: **כג** כי ילך מלאכי לפניך והביאה אל האמרי והחתי והפריז והכנעני החזי והיבסי והכחדתי: **כד** לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם: **כה** ועבדתם את יי אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך: **כו** לא תהיה משכלה ועקרה בארצה את מספר ימיך אמלא: **כז** את אימתי אשלח לפניך והמתי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל איביה עליך ערף: **כח** ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החזי את הכנעני ואת החתי מלפניך: **כט** לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה: **ל** מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ: **לא** ושתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר כי אתו בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך: **לב** לא תכרת להם ולאליהם ברית: **לג** לא ישבו בארצה פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לה למוקש:

שמות פרק לד

א ויאמר יי אל משה פסל לה שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שבחת: **ב** והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר: **ג** ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר גם הצאן והבקר אל ידעו אל מול ההר ההוא: **ד** ויפסל שני לוחות אבנים כראשונים וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה יי אתו וינח בידו שני לוחות אבנים: **ה** וירד יי בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יי: **ו** ויעבר יי על פניו ויקרא יי אל רחום וחנון ארץ אפים ורב חסד ואמת: **ז** נצר חסד לאלפים נשא עון ופושע וחסאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים: **ח** וימהר משה ויקד ארצה וישתחו: **ט** ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילה נא אדני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא וסלחת לעוננו ולחסאתנו ונחלתנו: **י** ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה יי כי נורא הוא אשר אני עשה עמך: **יא** שמר לה את אשר אנכי מצוה היום הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי: **יב** השמר לה פן תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן יהיה למוקש בקרבך: **יג** כי את מזבחתם תתצו ואת מצבתם תשברו ואת אשירי תכרתו: **יד** כי לא תשתחוה לאל אחר כי יי קנא שמו אל קנא הוא: **טו** פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לה ואכלת מזבחו: **טז** ולקחת מבנותיו לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן וזנו את בניך אחרי אלהיהן: **יז** אלהי מסכה לא תעשה לה: **יח** את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חודש האביב כי בחודש האביב יצאת ממצרים: **יט** כל פטר רחם לי וכל מקנה תזכר פטר שור ושה: **כ** ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריחם: **כא** ששת ימים תעבד וביום השביעי תשבת בקריש ובקציר תשבת: **כב** וחג שבעת תעשה לה בכורי קציר חטים וחג האסיף תקופת השנה: **כג** שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון יי אלהי ישראל: **כד** כי אוריש גוים מפניך והרחבתי את גבולך ולא יחמד איש את ארצה בעלתה לראות את פני יי אלהיך שלש פעמים בשנה: **כה** לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח: **כו** ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: **כז** ויאמר יי אל משה כתב לה את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל: **כח** ויהי שם עם יי ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה ויכתב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברים: **כט** ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לוחות העדות ביד משה ונהג מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו: **ל** וירא אהרן וכל בני ישראל את משה ונהג קרן עור פניו ויראו מגשת אליו: **לא** ויקרא אלהים משה וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה וידבר משה אלהים: **לב** ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצוים את כל אשר דבר יי אתו בהר סיני: **לג** ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה: **לד** ובבא משה לפני יי לדבר אתו יסיר את המסוה עד צאתו ויצא ודבר אל בני ישראל את אשר צוה: **לה** וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה והשיב משה את המסוה על פניו עד באו לדבר אתו:

אשר יצא יי אל משה

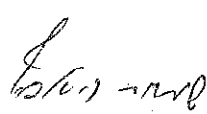
ויקרא פרק כג

א וידבר יי אל משה לאמר: **ב** דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: **ג** ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליי בכל מושבתיכם: **ד** אלה מועדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים: **ה** בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליי: **ו** ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליי שבעת ימים מצות תאכלו: **ז** ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: **ח** והקרבתם אשה ליי שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: **ט** וידבר יי אל משה לאמר: י דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: **יא** והניף את העמר לפני יי לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: **יב** ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליי: **יג** ומנחתו שני עשרונים סלת בלוזה בשמן אשה ליי ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההין: **יד** וזחם וזלי וזרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם: **טו** וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה: **טז** עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליי: **יז** ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהינה חמץ תאפינה בכורים ליי: **יח** והקרבתם על הזחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליי ומנחתם ונספיהם אשה ריח ניחח ליי: **יט** ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: **כ** והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יי על שני כבשים קדש יהיו ליי לכהן: **כא** וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם לדתיתכם: **כב** ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יי אלהיכם: **כג** וידבר יי אל משה לאמר: **כד** דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: **כה** כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבתם אשה ליי: **כו** וידבר יי אל משה לאמר: **כז** אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ליי: **כח** וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יי אלהיכם: **כט** כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: **ל** וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה: **לא** כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדתיתכם בכל משבתיכם: **לב** שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: **לג** וידבר יי אל משה לאמר: **לד** דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים ליי: **לה** ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: **לו** שבעת ימים תקריבו אשה ליי ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליי עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו: **לז** אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו: **לח** מלבד שבתת יי ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נבתיכם אשר תתנו ליי: **לט** אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג יי שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: **מ** ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים: **מא** וזגתם אתו חג ליי שבעת ימים בשנה חקת עולם לדתיתכם בחדש השביעי תחגו אתו: **מב** בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות: **מג** למען ידעו דרתיתכם כי בסכות הושבתתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: **מד** וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

Handwritten signature and text in Hebrew:
 פרק: ויקרא
 פרק כג
 ויקרא

**דברים
פרק טז**

א שָׁמֹר אֶת חֻדְשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָהּ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרָיִם לְיָלֵה: **ב** וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: **ג** לֹא תֹאכַל עִלְיוֹ קֶחֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עִלְיוֹ מִצֹּת לֶחֶם עֲנִי כִּי בַחֲפוּזוֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: **ד** וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל גְּבֻלָּה שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא יֵלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבֵי הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבָּקָר: **ה** לֹא תֹכַל לְזַבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: **ו** כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרְבֵי כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד יֵצֵאתָ מִמִּצְרָיִם: **ז** וּבִשְׂלֵחַת וְאֲכֻלַּת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיית בַּבָּקָר וְהִלַּכְתָּ לְאֵלֶיךָ: **ח** שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבֵיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: **ט** שְׁבַעַת שְׁבַעַת תִּסְפֹּר לְךָ מִהַחֵל קָרַמְשׁ בַּקָּמָה תַּחֵל לִסְפֹּר שְׁבַעַת שְׁבַעַת: **י** וְעִשִׂיתָ חֹג שְׁבַעַת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נְדִבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יִבְרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: **יא** וְשִׁמַּחְתָּ לְפָנָיו יְיָ אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְעַמְתְּךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהַאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם: **יב** וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשִׁמַּחְתָּ וְעִשִׂיתָ אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה: **יג** חֹג הַסֹּפֶת תַּעֲשֶׂה לְךָ שְׁבַעַת יָמִים בְּאַסְפָּה מִגְרָנְךָ וּמִיֻּקְבֶּךָ: **יד** וְשִׁמַּחְתָּ בַחֲגֵךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְעַמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהִיתוּם וְהַאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: **טו** שְׁבַעַת יָמִים תַּחֵּג לַיהוָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ כִּי יִבְרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ וְהִיִּיתָ אֶהָ אֶת שְׂמֹחֶ: **טז** שְׁלוֹשׁ פְּעֻמִּים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פָּנָיו יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחֹג הַמִּצֹּת וּבַחֲגֵי הַשְּׁבַעַת וּבַחֲגֵי הַסֹּפֶת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פָּנָיו יְיָ רִיקָם: **יז** אִישׁ כַּמִּתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ: **יח** שְׁפֹטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לְךָ בְּכָל שַׁעְרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְשִׁבְטֶיךָ וּשְׁפֹטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צְדָקָה: **יט** לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט לֹא תִכִּיר פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינֵי חֲכָמִים וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: **כ** צְדָקָה תִרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וַיִּרְשַׁתְּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: **כא** לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְךָ: **כב** וְלֹא תִקֵּים לְךָ מִצְבָּה אֲשֶׁר שָׁנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

 וְהַאֲלֻמְנָה: "וְהַאֲלֻמְנָה"

מעריב ליל ראשון של סוכות

מכל הקשונות וקדשתנו במצותיה . וקרבנתנו מדפנו לעבודתה .
ושמה הגדול והקדוש עלינו קראת : *

והתן לנו יי אלהינו באהבה (שבתות למנוחה) מועדים לשמחה חגים
וזמנים לששון. את יום (השבת הזה ואת יום) חג הסוכות הזה. זמן לשמחתנו
(באהבה) מקרא קדש זכר ליציאת מצרים :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע
ויפקד ויזכר וזכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משנת בן דוד
עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל
לפניך לפליטה למנוחה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום לשמחה
חג הסוכות הזה . וזכרנו יי אלהינו בו למנוחה . ופקדנו בו לברכה
והושיענו בו לחיים טובים . וכדבר ישועה ורחמים חום וחננו . ורחם
עלינו והושיענו כי אלהי עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה :

והשיאנו יי אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה
ולששון באשר רצית ואמרת לברכנו : (לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה
נא בכנותנו) קדשנו במצותיה ותן חלקנו בתורתך שבענו בשוכך
ושמחתנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת והנהיגנו יי אלהינו
(באהבה וברצון) בשמחה ובששון (שבת) מועדי קדשך . וישמחו
בה ישראל מקדשי שמה : ברוך אתה יי מקדש השבת וישראל
והזמנים :

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ולתפלתם שעה . והשב את העבודה
לדביר ביהוה ואשי ישראל . ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון
תמיד עבודת ישראל עמך :

והחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים : ברוך אתה יהוה
המחזיר שכינתו לציון :

מודים

(* כשתל יו"ט במולאי שנת הומרים זס :

ותודיענו יהוה אלהינו את משפטי צדקך ותלמדנו לעשות
תמיד חקי רצונך ותתן לנו יהוה אלהינו משפטים ישרים ותורות
אמת חקים ופצות טובים ותנחילנו זמני ששון ומועדי קדש ותני
נדבה ותודיענו קדשת שבת וכבוד מועד ותניית הרגל ותבדל
יהוה אלהינו בין קדש לחול : בין אור לחושך בין ישראל לעמים
בין יום השביעי לששת ימי המעשה . בין קדשת שבת לקדשת
יום טוב הבבלי . ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת :
הבבלי וקבשת את עמך ישראל בקדשתך :

גם זמני יו"ט כפי המנהג החדש - ע"י תכנת אוצר החכמה

רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ח הלכה יב

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר +ויקרא כ"ג+ ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

השמחה בחג האסיף

בזכירה זו של ההליכה אחרי ה' והישיבה במדבר משולבת הזכות הגדולה של עם ישראל - זכות האמונה, שהלכו אחרי ה' במדבר בארץ לא זרועה.

בהגדרה ברורה זו של חג הסוכות, חג האסיף, יש לימוד גדול לכל דרכי חיינו. אנו משתוקקים לשמחה. אבל שמחה יש להשיג רק בכוח העשייה העצמית. השמחה הצרופה שיהודים יקרים זוכים לה בחג הסוכות עדות היא על ישדות הלב לה גייעו בכוח עבודתם משך כל השנה ובייחוד בימי התשובה, הרחמים והסליחות.

מה זו ישרות הלב? לא לחפש תירוצים, לא להאשים אחרים ולפטור את עצמו, לעשות ולהשתדל עד מקום שידו מגעת ובעיקר - לעשות הכל בשמחה, באמונה ובמסירות.

האסון של העולם המודרני, הטכנולוגי, הוא בחיפוש המתמידים אחרי נוחיות מופרזת. כך מאבדים את שמחת העשייה והיצירה. לא רק בשטח החומרי, התרגלנו לחפש דרכים להתחמק מכל מאמץ ממשי גם בשטח הרוחני והלימודי. נגע זה התפשט לצערנו גם בצורה חמורה ביהדות התורה.

בחג הסוכות עלינו לחתור להתקשר בדרכו של אברהם אבינו, שהיה מוכן להקריב את הכל למען מילוי השליחות שהוטלה עליו. "לך לך מארצך, ממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" והמשיכו אחריו אבותינו הקדושים בלכתם אחרי ה' במדבר, בארץ לא זרועה.

בכוח נכונות זו להקרבה, לעשייה עצמית ולקירוב אחים מתוך ישרות הלב, נזכה בעז'ה לשמחה השלמה של חג הסוכות - חג האסיף - זמן שמחתנו!

(מתוך מאמר ב"שערים" ערב סוכות תשל"ז)

בארבעה מקומות מדגישה התורה אצל חג הסוכות את מהותו כחג האסיף. בפרשת משפטים: "וחג האסיף, בצאת השנה, באספך את מעשיך מן השדה". בפרשת תשא: "וחג האסיף תקופת השנה". אמור: "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי, באספכם את תבואת הארץ, תחוגו את חג ה' שבעת ימים...". ובפרשת ראה: "חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, באספך מגרן ומיקבך... ושמחת בחגך". הציווי הברור היחיד של שמחת החג הנמצא בתורה, ובפסוק שלאחריו כתוב פעם נוספת: "כי יברכך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידך והיית אך שמח". עוד פעם אחת נזכרת בתורה מצות השמחה בחג הסוכות - בפרשת אמור אצל מצות לקיחת ארבעת המינים - "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

יצא שמצות השמחה נזכרת בתורה שלש פעמים בחג הסוכות, חג האסיף. מה שאין כן בפסח, שכלל לא נזכר בו מצות השמחה ובהג השבועות, חג הקציר, בו נזכרת השמחה פעם אחת בלבד: "שבעה שבועות תספור לך מהחל הרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות ועשית חג לה' אלקיך, מסה נדבת ידך אשר תתן, כאשר יברכך ה' אלקיך, ושמחת לפני ה' אלקיך...". מכאן הגדינו חז"ל את חג הסוכות כ"זמן שמחתנו" וכך אמר הרמב"ם: אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה במקדש שמחה יתירה, שנאמר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

בחג הפסח לא נזכר בתורה בכלל מצות השמחה, כי חג זה כולו מתנת ה' - ללא שותפות פעילה של בני ישראל ולכן אין בו מקום למצות השמחה. בעל ה"שפת אמת" מסביר עניין זה בצטטו את מאמר הזוהר:

"מאן דאכיל דלאו דיליה בחיל לאסתכולי באפיה" (מי שאוכל את שאינו שלו, מחבייש להסתכל בפני הנותן).

בחג השבועות, המכונה בתורה "חג הקציר", אשר בו כבר נראית השותפות של האדם בברכת ה' אשר נתן לו - נאמר "מסת ידך אשר תתן, כאשר יברכך ה' אלקיך ושמחת לפני ה' אלקיך" ובמקביל ל"חג הקציר" אנו חוגגים את חג "מתן תורה" - כפי שקבעו חז"ל בתפילה: "זמן מתן תורתנו" - בו התעלו ישראל בהקדימם נעשה לנשמע הזכו לכל מה שזכו.

לשיא השמחה אנו מגיעים בחג הסוכות, בו נכפלה מצות השמחה שלש פעמים. הפסוק של סוכות הוא "זכרתי לך חסד נעורייך, אהבת כללותיך. לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זקועה". אם כי גם חג הסוכות קשור ליציאת מצרים, הרי עיקרו הוא "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים".

בשולי המאמר:

נשאלתי שאלה משכלת. מדוע מגרש הקב"ה את אומות-העולם מן הסוכה על ידי שהוא מקדיר עליהם חמה, ולא על ידי גשמים? ולעומת זאת ביחס לישראל: כאשר יורדים גשמים הם מהווים סימן קללה, ולא אמרו כן כאשר יוצאים מן הסוכה מפני שהחמה יוקדת. בלי ספק, יש דברים בגו.

מאמר ה'

חג האסיף - חג הסוכות

"אך בהמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור וגו' בסכת תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים וגו'" (אמור כ"ג, ל"ט - מ"ג).

המשמעות הפשוטה של פסוקים אלו היא ששתי סיבות הופכות ימים אלו לחג. האחת: "באספכם את תבואת הארץ". זו הסיבה שנקרא החג "חג האסיף" (משפטים כ"ג, ט"ז) ונצטוינו בו על נטילת ארבעת המינים המסמלים את האסיף. והשנית: "כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". זו הסיבה שנקרא החג "חג הסוכות" (ראה ט"ז, יג) ונצטוינו בו לשבת בסוכה ובספר "חזון-ברוך" להגריי טולידאנו שליט"א הביא בשם חכם אחד שלכן יש במוסף של סוכות י"ד כבשים לעומת שבעה כבשים בפסח, בשבועות ובשמיני עצרת. כי חג סוכות הוא כמו שני חגים - חג הסוכות זכר ליציאת מצרים, וחג האסיף לשמחה ולהודות על יבול הגורן והיקב.

מבחינתו של "חג האסיף" - התאריך ברור ומתאים, זהו אכן זמן האסיף. מבחינתו של "חג הסוכות" - נתחבטו המפרשים: הרי יצאו ממצרים בניסן. א"כ מדוע נצטוינו לשבת בסוכות בתשרי? ושלוש תשובות עיקריות לשאלה זו:

(א) ר"ה (ג) י"ג (ד) ע"ג
תחתיו וכו' ל"ו ע"ג מ"ב
(ג) קמ"ג ע"ג (ד) נ"ג ע"ג
ו"י"א (ה) ס"ג ע"ג

גילוי הש"ס

גמ' ואימא י"ן קרוש
ע"י יומא דף ע"ג מ"ב
ד"ה גמ' שזכר נספ"ד:
שם חב"י ק"ש. ע"י
מ"ל פקד י"ד הלכה ד'
מח"ל טומאה נרמז:
רש"י ד"ה צא הדר
פסוק הוא בספר
עזרא. פסוק זה נמתי'
וכן נרמז טומאת דברים
לכ"י ודומתו מצינו
בעזרא ויחזן להם י"ד
במתי' ט' וכן נבטלה ד'
ט"ו ע"ג נבטלה ד"ה אל"ו
משמתי' וכן לטון הים
לקמן דף לו ע"ג ו"ה
נבטלה אמר אל"ו הדר
חזו ע"ג דב"י חז"ל
סנהדרין דף כ"ג ע"ג מתי'
כל מיני דעשרה ממתי' בן
מלתי' אמרינן:

תורה אור השלם

(א) תג הפסוק העשירי
לך שבעת ימים
באספקד
ומקצת: ימים ט"ו
(ב) ואשר יבטיחו
ועבדו קול בקד
עירקם ויבדלו
לאמר צא הדר
ויבואו עלי ית' ויב
ע"י ששון ועלי הים
וע"י תפריס ועלי ע"ג
עברו לעשרה שבת
בכתוב: ויטהר ה' י"א

הגהות וצינונים

א"ל בעשועה (דפ"ר דע"ג)
רש"י: (ב) י"ג ש' שהיה
ובמלך (ירוש' דעס"ו)
נמראה כהן הגיה דאם
נמלך וע"י ע"ג ל"ה:
(ג) צ"ל וקצתה (וכ"ה)
ביחושט: (ד) צ"ל
וקצתה (כ"ה במד"ש):
(ה) במד"ש אימא ענג"ר:

לעזי רש"י

ביחושט: פירוט ור"ן
מן קים (רש"י שנת ד'
ק' ע"ג ד"ה ור"ן).

סוכה

פרק ראשון

סוכה

יב.

פסולת גורן. קשין: פסולת יקב. זמורות ואשכולות וקנים: גורן
עצמו ויקב עצמו. הקשין עם הפסולה ואשכולות עם הענפים דהוה
ליה דבר המקבל טומאה האוכל: יקב כתיב. דמשמע לאחר שנטשה
יין: קרוש. קפוי: הוא מלתא הוה בידן. עד השתא היינו ספורין

לדע טעם משנתנו מה המקרא הזה
דנפסולת הכמוס מנדב דאי אפטר
למך ציין: ואתא רבי ירמיה.
שהזכיר לנו יין קרוש הנה משניר:
ושדא ביה נרגא. קלנא גררון כלומר
השיב טמונה נלמח: רב אשי אמר.
שפיר משמע פסולת מקרא דכתיב
צאספק מגרןך משמע שאלה אוספו
ונוטלו מן הגורן וגורן הוא האוכל
ומה שאלה אוסף וצורר ממוכו הוא
הפסולת: צא הדר. פסוק הוא
בספר עזרא לעשות סוכות ולא הזכיר
כאן אלל דבר שאינו מקבל טומאה
וגידולו מן הארץ: היינו ע"י הדם
היינו עין עבות. מהו זה ומנה זה
להזכיר שניהם נמקרא הלא אחד
הם דההדס הוא עץ עבות על שם
שהענין מורכבין זה על זה כמין
עצמות וטרטרות: הדם שוטה. שאינו
כשר ללולב לפי שאין עשוי
של שלש שלש עליו: מתני' וחבילי
ורדין. מין קנים הם שעשועין ורדין
טויל"ט כע"ז וואגדין אוחס ונעודן
למין דהמה אוכלתן ולכי יבשי עומדים
להיקב: אין מסכבין בהן. כשהן
קשורין וצמורה מפרש טעמא: ובידן.
הפסולין ששניו עסקי: כשרין
לדפנות. דכל סוכה הכמוס ספק
משמע דדופן לא יקרי סוכה ונפקא
לן (נשל ד' ו'): דפנות מנסכת נסכת
נסכות מיימורה דקראו ילפינן ולא
נמשמעוהם הלך סוכות תעשה
צאספק מגרןך אסככה הוא דקאי:
גמ' שמעית מר' יוחנן תרתי. פי'

טעם ש' דברים האמורים נמשמתי
שמעתי ממנו: חדא הא. דהצילין
מ"ט לא מסככי זהו וחדא הא דמתן
צמתימתן החוטט נגדיש לעשות לו
סוכה וטול מן העומדים לנטות סמוך
לארץ ונכנס לחומו ועושה מלל
כשיעור סוכה וסך עשוי ועומד
מאליו אינו סוכה ופירש' לי ר' יוחנן
טעמיה כהלא מנייהו אמר טעמא משום גזרת
הולך ואוכל ויטן כאלוהו נמוקם שלא נשתמש
שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא
לשם סך של כל דנהי שם סוכה עליה
ואפילו שם סוכה שאינה של הג'
אלל כתיב בעלמא ונחלא מנייהו פירש
טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה
ולא מן העשוי: ולא ידענא הי מנייהו.
פירש שאדם בא מן השרדה. כל ימות
השנה: ומוניחה ע"ז סוכה. שיש לו כל
ימות השנה למקנהו ומניח הצילין שם
לישנן ולא לסך וכשנגיע חל עליו
והלך גזור רבנן שלא יסכוו הצילין
אפילו הוא מטיילן עליה לשם סוכה
הגזרת אמרה תעשה ולא מן העשוי.
נפסול וזה נספק שם שלא לשם סך
אפילו ללל אלל לייש אין שם סוכה
אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום
גזרת אורז היא ומדרבנן. כל דבר
שאלדס מנקה ומניקס לקיים קרי אורז
והצילין מניקס כל ימות הקץ לימות
מוקד קרי אורז: ומדאא מושום גזרת
אורז. שמע מינה הך דחוטט נגדיש
פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא
מן העשוי מדרבנן: הך דרבי חייא.
דמפרש כהדיא לא הוה שמיע ליה: אמר
רב אשי. מקמי דלרבי יעקב: ורבי יעקב.
דלא ידע לפרושי הי מנייהו פסולה
מדאורייתא ויהי צמתי' דבאזמא
ליכא לנימרינהו צמתי' המשמות: חבילי
קש מושום גזרת אורז איכא. מדרבנן:
מושום תעשה ולא מן העשוי. לדאורייתא
ליכא בתמיהה מן לא משתמע נמי
דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא
קאמר: והוטט נגדיש נמי מושום תעשה
ולא מן העשוי איכא מושום גזרת אורז.
נני לא מניין לנימרי נמי דאפילו סמו
הכל כלפי מעלה ונענע עומרין של
הסכך וחור והניחן לשם קא פסול ליה
דמתניתין מדרבנן משום גזרת אורז
ומהיכא דייק רבי יוחנן הך מדאורייתא
והך מדרבנן: אמר ר' יוחנן. ממתניתין
גופייהו דייקי כומתי' ממתניתין דהכא
קמתי' אין

אי מה הגיגה בעלי חיים. לעיל (דף ט.) גבי הא דילפינן אורז
הגלה לא שייך לאקשווי הכי:
בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. רבי יוחנן
לא יליף מענני כבוד מפרש צירושלמי
דין כדעמיה ודין כדעמיה רבי יוחנן
אמר עננים למעלה היו כלומר

מן השמים הן צאין ואין זה גידולו
מן הארץ דקמתי מתניתין ור"ל אמר
למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כאלדס
המשלש לחצרו חצי' וקנקנים פ' ויש
לקיש מדמי ליה כמאן דאמר לחציה
שנה קופתך וסך לך חטיף והכי נמי
אימא בצראשית רבה (פרשה י"ג) ר'
יוחנן אמר אין עננים אלל מלמעלה
שנאמר וארו עם ענני שמיא ריש
לקיש אמר אין עננים אלל מלמעלה
שנאמר מעלה נשאים מקנה הארץ
על דעמיה דרבי יוחנן לאחד שביב
אח חצירו חצי' של יין וקנקנים פ' על
דעמיה דר"ל לאחד שאמר לחצירו
מן לי סאה חטיף אמר לו הבה לי
קופתך וצא מדוד כך אמר הקב"ה
לארץ אימתי ענני' וקבל מינטל':

אמר רבי יורא הא מלתא הוה
וכו' ואתא רבי ירמיה שדא
ביה נרגא. משמע דרבי יורא לא
מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ומימה
דנפ"ק דר"ה (י"ג י"ג) דריש ג'
האסיף מלי אסיף קציר ופריך רבי
גינא מ' מניח אמרתי מלי אסיף
קציר והכתיב מגרןך ומקצתה פסולת
גורן ויקב הכמוס מדרבנן אמר רבי
יורא הא מלתא הוה ציין ואתא רבי
גינא ודלא ציה נרגא אלמא מודה
מדצ ר"ל דהכא נמי מודה צה רבי
יורא ולא קאמר אלל דלא ידע לשנוי
קושטא דר' ירמיה: חבילי ורדין.
מפרש צירושלמי דאין חבילה
פחותה מעשרים ומשה קנים:
אין
הך דרבי חייא בר אבא לא שמיע ליה
אמר רב אשי חבילי קש וחבילי
עצים משום גזרת אורז איכא משום
תעשה ולא מן העשוי ליכא
והחוטט נגדיש משום תעשה ולא מן
העשוי איכא משום גזרת אורז
ליכא ור' יוחנן אמר לך הכא דקמתי
אין מסכבין בהן לכתחלה הוא
דאין

טעמיה כהלא מנייהו אמר טעמא משום גזרת
הולך ואוכל ויטן כאלוהו נמוקם שלא נשתמש
שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא
לשם סך של כל דנהי שם סוכה עליה
ואפילו שם סוכה שאינה של הג'
אלל כתיב בעלמא ונחלא מנייהו פירש
טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה
ולא מן העשוי: ולא ידענא הי מנייהו.
פירש שאדם בא מן השרדה. כל ימות
השנה: ומוניחה ע"ז סוכה. שיש לו כל
ימות השנה למקנהו ומניח הצילין שם
לישנן ולא לסך וכשנגיע חל עליו
והלך גזור רבנן שלא יסכוו הצילין
אפילו הוא מטיילן עליה לשם סוכה
הגזרת אמרה תעשה ולא מן העשוי.
נפסול וזה נספק שם שלא לשם סך
אפילו ללל אלל לייש אין שם סוכה
אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום
גזרת אורז היא ומדרבנן. כל דבר
שאלדס מנקה ומניקס לקיים קרי אורז
והצילין מניקס כל ימות הקץ לימות
מוקד קרי אורז: ומדאא מושום גזרת
אורז. שמע מינה הך דחוטט נגדיש
פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא
מן העשוי מדרבנן: הך דרבי חייא.
דמפרש כהדיא לא הוה שמיע ליה: אמר
רב אשי. מקמי דלרבי יעקב: ורבי יעקב.
דלא ידע לפרושי הי מנייהו פסולה
מדאורייתא ויהי צמתי' דבאזמא
ליכא לנימרינהו צמתי' המשמות: חבילי
קש מושום גזרת אורז איכא. מדרבנן:
מושום תעשה ולא מן העשוי. לדאורייתא
ליכא בתמיהה מן לא משתמע נמי
דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא
קאמר: והוטט נגדיש נמי מושום תעשה
ולא מן העשוי איכא מושום גזרת אורז.
נני לא מניין לנימרי נמי דאפילו סמו
הכל כלפי מעלה ונענע עומרין של
הסכך וחור והניחן לשם קא פסול ליה
דמתניתין מדרבנן משום גזרת אורז
ומהיכא דייק רבי יוחנן הך מדאורייתא
והך מדרבנן: אמר ר' יוחנן. ממתניתין
גופייהו דייקי כומתי' ממתניתין דהכא
קמתי' אין

ש א מיי' ס"ה מהלכות
סוכה הלכה י' סמג
עשין מג טושי' א"ח ס'
מרט טפיק טו:
עו ב מיי' טס טושי' ט'
טפיק י':
עו ג מיי' טס טפיק הלכה
טו וקמ' טס טושי' ט'
א"ח ס' מל ספ' ט':

רבינו הגנאל

בהמה שחוגג בה ואיתקש
סוכה להגינה מה בהמה
גידולי קרקע ואינה
מקבלת טומאה אף סוכה
במזוה. ונדרותין [אתא]
למשפט מוכרח באספק
מגורן ומיקבך בפסולה
גורן ויקב הכתוב מדרב
ונדרותין גם זו ויקבך רב
אשי מדרבתי מגורן ש"מ
מגורן ולא ציין עצמו וכן
מיקב ולא יקב עצמו
למשפטו מן קודש ויבוא
בו ונמצא קשוי דרבי
ירמיה דתריה ועמד לרבי
עקיבא פסולת גורן
ויקב. רב חסדא והביאו
מבאבא צא הדר והביאו
עלי דת ועלי עץ [שמן]
ועלי חטט חמיס
ועלי עץ עבות לעניה
[מכות] ככתוב כתיב מה
הני גדולי קרקע ולא
מקבלי טומאה אף כל
כותות ואסיקנא חיס הוא
עץ עבות מאי היא עבות
ללולב שאר מיני הדס
[מנתי'] חבילי
קש וחבילי עצים כו'
א"ר יעקב שמעתי מר'
יוחנן דאמר בתלן מחיי'
ירוש' דקתי [אין] מסכבין
בחבילות הא קדמינו
החוטט נגדיש. פי'
חוטט. כמו חור'
כדורסין [פסחים טו] כפא
דחטט נגדו כותיה ושורף
הדרלא. החוטט נגדיש
לעשות לו סוכה אינה
סוכה חדא פסולה משום
גזרת אורז וחדא פסולה
מדאורייתא מוכרח
תעשה ולא מן העשוי ויא'
ירענא לפרש וזי מנייהו
דאורייתא והי מנייהו
מדרבנן. ופשטנא הי'
בחילות דקמתי אין
מסכבין לכתחלה הא
ידעבר שפיר דמי משום
גזרת אורז הוא מדאורייתא
כשרה כדמפרשה מפני
מה אמרו חבילי קש
וחבילי עצים וחבילי
הדים אין מסכבין בהן
פעמים שאדם בא מן
השרדה ויבטלו על כהפי'
כר עד ומלך עליה
לסכך פ' גזרת שמא
לסכך עתה בחבילות
שהביאם הינו א"א
בחילות שפא אצלי
מותרת ליכשם גמלך
עליהן לחניחן עכשיו
לסוכה ועל זה אמרין
[תורה] תעשה ולא מן
העשוי והאי בחוטט
אינה סוכה ש"מ דאפילו
מדאורייתא פסולה משום
תעשה ולא מן העשוי.

חשק שלמה על ר"ח

(א) כהלא דליל גורן דלא
לסך בפסולת סמיכא הוה
אלו מפתח ס"ה אלל מנע
ומתוה וכו'.

Handwritten signature and date: *א"ת - אדר - תשס"א*

ג * מאמר א - בצלו המדתי וישבתי ופריו מתוק לחיכי *

הטוב וההודאה על הטובות והנפלאות שעשה ה' עם אבותינו במדבר.

1

בין חג הקציר לחג האסיף

שני חגים על ברכת מעשינו מן השדה

ותחילה, יש להתבונן במהותו ומשמעותו של האסיף.

כי הנה נוסף לחג האסיף, החג על אסיפת הגורן והיקב. מצינו שקבעה תורה חג נוסף על שמחת הקציר. כדכתיב: וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה (שמות כג-טז). וחג שבועות תעשה לך בכורי קציר חטים וחג האסיף תקופת השנה (שמות לד-כב).

וכן בפרשת ראה, נצטוונו לעשות "חג שבועות" על שבעה שבועות שספרנו "מהחל חרמש בקמה" (דברים טו-טז). כלומר על שבועות הקציר. הרי שנקבע חג, לחוג ולשמוח בתקופת הקציר על קבלת התבואה.

שני חגים נקבעו איפוא בתורה, על ברכת מעשינו מן השדה. חג השבועות הוא חג הקציר, שבו שמחים בכורי תבואת הארץ. וסוכות הוא חג האסיף, ששמחים בו באסיף התבואה.

ולכאורה, שני חגים אלו, הם מענין אותו סוג שמחה, קבלת תבואת השדה. אלא שבחג הקציר השמחה היא במידה קטנה, תחילת קבלת התבואה. ובאסיף השמחה גדולה יותר, כי כבר הגיעו לעונת איסוף כל השפע אל תוך הבית.

2

אמנם זה לא מסתבר, לומר שנקבעו שני חגים בתורה, על אותו ענין עצמו. לחוגו על קבלת אותה טובה עצמה, בכל שלב בנפרד. ולשם מה הכפילות בזה.

גם מצוות העבודה בחגים אלו, שונים לגמרי. בשבועות מקריבים שתי הלחם מתבואת הארץ, ואילו בסוכות אין מביאים כלל קרבן מן האסיף. רק מנסכים מים על המזבח.

3

קביעותם של שני חגים נפרדים ושונים על הקציר ועל האסיף, מלמדת כי יש בזה שני עניני שמחה שונים זה מזה. הודאה נפרדת על שתי טובות,

הטוב וההודאה על הטובות והנפלאות שעשה ה' עם אבותינו במדבר.

**דברים
פרק ח**

א כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרוה לעשות למען תחיו ורבותם ורביתם וירשתם את הארץ אשר נשבע יי' לאבותיכם: **ב** וזכרת את כל הדרך אשר הוליכה יי' אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתה לנסתה לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותיו אם לא: **ג** ויענה וירעבה ויאכלה את המן אשר לא ידעת ולא ידעו אבותיך למען הודיעה כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יי' יחיה האדם: **ד** שמלתה לא בלתה מעליה ורגלה לא בצקה זה ארבעים שנה: **ה** וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו יי' אלהיך מיסרה: **ו** ושמרת את מצות יי' אלהיך ללכת בדרכיו וליראה אתו: **ז** כי יי' אלהיך מביאה אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר: **ח** ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש: **ט** ארץ אשר לא במסכנת תאכל פה לחם לא תחסר כל פה ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת: **י** ויאכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך:

יא השמר לך פן תשכח את יי' אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחסותיו אשר אנכי מצוה היום: **יב** פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת: **יג** ובקרה וצאנה ירבינ וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה: **יד** ורם לבבך ושכחת את יי' אלהיך המוציאה מארץ מצרים מבית עבדים: **טו** המוליכה במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש: **טז** המאכלה מן המדבר אשר לא ידעו אבותיך למען ענתה ולמען נסתה להיטבה באחריתה: **יז** ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה: **יח** וזכרת את יי' אלהיך כי הוא הניתן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה: **יט** והיה אם שכח תשכח את יי' אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחווית להם העדתי בכם היום כי אבד תאבדון: **כ** כגוים אשר יי' מאביד מפניכם פן תאבדון עקב לא תשמעון בקול יי' אלהיכם:

*בית מדרש - אגודת ישראל - ירושלים
בנין - אגודת ישראל - ירושלים*

ויקרא

פרק כג

א וידבר יי אל משה לאמר: ב דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: ג ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליי בכל מושבתיכם: ד אלה מועדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים: ה בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליי: ו ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליי שבעת ימים מצות תאכלו: ז ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: ח והקרבתם אשה ליי שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: ט וידבר יי אל משה לאמר: י דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: יא והניף את העמר לפני יי לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: יב ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליי: יג ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה ליי ריח ניחח ונספה יין רביעת ההין: יד ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדורתיכם בכל מושבתיכם: טו וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהייה: טז עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליי: יז ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהייה חמץ תאפינה בכורים ליי: יח והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליי ומנחתם ונספיהם אשה ריח ניחח ליי: יט ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: כ והניף הכהן אתם על לחם הכפרים תנופה לפני יי על שני כבשים קדש יהיו ליי לפנה: כא וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם לדורתיכם: כב ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יי אלהיכם: כג וידבר יי אל משה לאמר: כד דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כה כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבתם אשה ליי: כו וידבר יי אל משה לאמר: כז אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ליי: כח וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יי אלהיכם: כט כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: ל וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמיה: לא כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדורתיכם בכל מושבתיכם: לב שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: לג וידבר יי אל משה לאמר: לד דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים ליי: לה ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: לו שבעת ימים תקריבו אשה ליי ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליי עצרת הוא כל מלאכת עבודה לא תעשו: לז אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו: לח מלבד שבתת יי ומלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם אשר תתנו ליי: לט אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תזוגו את חג יי שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון: מ ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים: מא וחקתם אתו חג ליי שבעת ימים בשנה חקת עולם לדורתיכם בחדש השביעי תזוגו אתו: מב בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: מג למען ידעו דורתיכם כי בסכות הושבתו את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם: מד וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

2 נוסף = משפט

דברים

פרק כו

א והיה כי תבוא אל הארץ אשר יי' אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה: **ב** ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצה אשר יי' אלהיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר יי' אלהיך לשכן שמו שם: **ג** ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליי' אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יי' לאבותינו לתת לנו: **ד** ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח יי' אלהיך: **ה** וענית ואמרת לפני יי' אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: **ו** וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה: **ז** ונצטק אל יי' אלהי אבותינו וישמע יי' את קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: **ח** ויוצאנו יי' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים: **ט** ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש: **י** ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יי' והנחתו לפני יי' אלהיך והשתחוית לפני יי' אלהיך: **יא** ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יי' אלהיך ולביתך אתה וזולתי והגר אשר בקרבך:

יב כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאמנה ואכלו בשעריך ושבעו: **יג** ואמרת לפני יי' אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי: **יד** לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יי' אלהי עשיתי ככל אשר צויתני: **טו** השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: **טז** היום הזה יי' אלהיך מצוה לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: **יז** את יי' האמרת היום להיום לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: **יח** ויי' האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: **יט** ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש ליי' אלהיך כאשר דבר:

דברים

פרק יא

א וְאַהֲבַת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְרַת מִשְׁמֵרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל הַיָּמִים: **ב** וַיְדַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ וְאֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֶת מוֹסַר יי אֱלֹהֵיכֶם אֶת גְּדֻלּוֹ אֶת יְדוֹ הַחֲזָקָה חָזְעוּ הַנְּטוּיָה: **ג** וְאֵת אֲתַתְיֹו וְאֵת מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם לְפָרְעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְלִכְל אֲרָצוֹ: **ד** וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְחַיִל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הִצִּיף אֶת מֵי יַם סוּף עַל פְּנֵיהֶם בְּרֹדֶפֶס אַחֲרֵיכֶם וַיֹּאבְדִם יי עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **ה** וְאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד בְּאַכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה: **ו** וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַתְנֹו וְלֹאבִירִם בְּנֵי אֱלִיָּאב בֶּן רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַעֶם וְאֵת בְּתִיָּהֶם וְאֵת אֱהֲלֵיהֶם וְאֵת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל: **ז** כִּי עֵינֵיכֶם הִרְאִיתֶם אֶת כָּל מַעֲשָׂה יי הַגְּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה: **ח** וְשִׁמְרַתֶם אֶת כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לְמַעַן תִּחְזְקוּ וּבִאתֶם וִירְשִׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: **ט** וּלְמַעַן תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵתֵת לָהֶם וּלְזֶרְעֵם אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: **י** כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם לְרִשְׁתָּהּ לֹא כָאָרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יִצְאֶתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֶךָ וְהַשְׂקִיתָ בְּרַגְלֶךָ כַּגֹּן הַיָּרְדֵן: **יא** וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ הַרִים וּבְקַעֲת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מֵיָם: **יב** אָרֶץ אֲשֶׁר יי אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֶתְּךָ תַּמִּיד עֵינֵי יי אֱלֹהֶיךָ בַּה מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה: **יג** וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ תִשְׁמַעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם: **יד** וְנָתַתִּי מִטַּר אֲרָצְכֶם בַּעֲתוֹ יוֹרָה וּמִמְלָקוֹשׁ וְאֶסְפַּת דְּגָנְךָ וְתִירֹשֶׁךָ וַיִּצְהַרְךָ: **טו** וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה לְבַהֲמֹתֶךָ וְאֶכְלַתְּ וּשְׂבַעְתָּ: **טז** הִשְׁמַרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וּעֲבַדְתֶם אֱלֹהִים אַחֲרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: **יז** וְזָרָה אִף יי בְּכֶם וְעַצֵּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטַּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאַבְדֶּתֶם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטִּבָּה אֲשֶׁר יי נָתַן לָכֶם: **יח** וְשִׁמְתֶם אֶת דְּבַרִי אֱלֹהֵי עַל לִבְבְּכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וְקִשְׁרֹתֶם אֶתֶם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: **יט** וּלְמַדְתֶּם אֶתֶם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשַׁבְּתֶךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֹּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ: **כ** וְכִתְבֹתֶם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: **כא** לְמַעַן יִרְבוּ יָמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ: **כב** כִּי אִם שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכֶיךָ וּלְזָבְקָהּ בּוֹ: **כג** וְהוֹרִישׁ יי אֶת כָּל הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיכֶם וִירְשִׁתֶם גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצִמִים מִכֶּם: **כד** כָּל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כִּפּוֹ רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן הַמִּדְבָּר וְהִלְבַּנּוּן מִן הַנְּהַר נָהָר פָּרַת וְעַד הַיַּם הָאֲחֵרוֹן יִהְיֶה גְבֻלְכֶם: **כה** לֹא יִתְצַב אִישׁ בְּפָנֶיכֶם פֹּחַדְכֶם וּמוֹרָאֲכֶם יִתֵּן יי אֱלֹהֵיכֶם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרֹכּוּ בָּהּ כְּאֲשֶׁר דִּבַּר לָכֶם: **כו** רְאֵה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה: **כז** אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמַעוּ אֶל מִצְוֹת יי אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם: **כח** וְהַקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמַעוּ אֶל מִצְוֹת יי אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֲתֶכֶם הַיּוֹם לְלַכֵּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: **כט** וְהָיָה כִּי יִבְיֵאֵךְ יי אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים וְאֵת הַקְלָלָה עַל הַר עֵיבֵל: **ל** הֲלֹא הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דָרֶךְ מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ בְּאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיָּשֵׁב בְּעַרְבָה מוֹל הַגְּלָגַל אֶצֶל אֱלֹנֵי מֶרֶה: **לא** כִּי אֲתֶם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרִשֵׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יי אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם וִירְשִׁתֶם אֶתְּהָ וְיִשְׁבַתֶם בָּהּ: **לב** וְשִׁמְרַתֶם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים וְאֵת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם:

ליל יוליא - מולדת - עיר יפן
 מילי וולק - סני - מילי - מילי וולק
 כח וולק - מילי - מילי וולק
 מילי וולק - מילי וולק

טור אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תיז

הלכות ראש חודש:

גרסינן בפרק אין נערכין ר"ח אינו אסור בעשיית מלאכה ואיתא נמי בפרק קמא דמ"ק ר"ח יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה והא דאיתא במגילה ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד אלמא שאסור בעשיית מלאכה דקאמר מפני שאין בו ביטול מלאכה אם ישהו בב"ה תקנו להוסיף אחד ולקרות ד' בתורה ההיא לנשים קאמר מפני שהנשים בטלות בו ממלאכה וה"נ איתא בירושלמי הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא ואיתא בפרק מ"ד מפרקי דר' אליעזר לפי שלא רצו נשים ליתן נזמיהן לבעליהן במעשה העגל לכך נתן להן הקב"ה שכרן שיהו משמרות ר"ח יותר מהאנשים^(א) ^(א) ושמעתי מאחי הר"י טעם לדבר לפי שהמועדים נתקנו כנגד אבות פסח כנגד אברהם דכתיב (בראשית יח) לושי ועשי עוגות ופסח היה שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק סוכות כנגד יעקב דכתיב (בראשית לד) ולמקנהו עשה סוכות וי"ב ראשי חדשי השנה שגם הם^(ב) נקראים מועדים כנגד י"ב שבטים וכשחטאו בעגל ניטלו מהם וניתנו לנשותיהם לזכר שלא היו באותו חטא:

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

בראשית

פרק כו

א ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה: **ב** וירא אליו יי' ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אלי: **ג** גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והשבעה אשר נשבעתי לאברהם אבי: **ד** והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גווי הארץ: **ה** עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורת:

ו וישב יצחק בגרר: **ז** וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה הוא: **ח** ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: **ט** ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אף הנה אשתך הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן אמות עליה: **י** ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם: **יא** ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנגע באיש הזה ובאשתו מות יומת: **יב** ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יי': **יג** ויגדל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאד: **יד** ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה וימנאו אתו פלשתים: **טו** וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: **טז** ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: **יז** וילך משם יצחק ויחזו בנחל גרר וישב שם: **יח** וישב יצחק ויחפר את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו: **יט** ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים: **כ** ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו: **כא** ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה: **כב** ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב יי' לנו ופרינו בארץ: **כג** ויעל משם באר שבע: **כד** וירא אליו יי' בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיה והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי: **כה** ויבו שם מובח ויקרא בשם יי' ויט שם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר: **כו** ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו ופיקל שר צבאו: **כז** ויאמר אלהים יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם: **כח** ויאמרו ראו ראינו כי היה יי' עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינה ונכרתה ברית עמך: **כט** אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוה וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך יי': **ל** ויעש להם משתה ויאכלו וישתו: **לא** וישכמו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום: **לב** ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: **לג** ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה: **לד** ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי ואת בשמת בת אילן החתי: **לה** ותהיין מרת ריחן ליצחק ולרבקה:

*יחזקאל
בית*

בראשית

פרק כח

א וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוְהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: **ב** קוּם לֵךְ פַּדְנָה אֶרֶם בֵּיתָה בְּתוֹאֵל אָבִי אִמְרָה וְקַח לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֵן אָחִי אֲמֹר: **ג** וְאַל שְׂדֵי יִבְרָךְ אֹתָךְ וַיְפָרֶךְ וַיְבָרֶךְ וְהָיִיתָ לְקַהֲל עַמִּים: **ד** וַיֵּתֶן לָךְ אֶת בְּרַכְתּוֹ אַבְרָהָם לָךְ וּלְזָרְעָךָ אַתָּה לְרִשְׁתָּךְ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיף אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: **ה** וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדְנָה אֶרֶם אֶל לְבָן בֶּן בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רְבֵקָה אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו: **ו** וַיֵּרָא עֲשׂו כִּי בָרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְשָׁלַח אֹתוֹ פַּדְנָה אֶרֶם לְקַחַת לוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיְצַו עָלָיו לֵאמֹר לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: **ז** וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל אָבִיו וְאֵל אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פַּדְנָה אֶרֶם: **ח** וַיֵּרָא עֲשׂו כִּי רָעוּת בָּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָיו יִצְחָק אָבִיו: **ט** וַיֵּלֶךְ עֲשׂו אֶל יִשְׁמַעֵאל וַיִּקַּח אֹתוֹ מִחֻלַּת בַּת יִשְׁמַעֵאל בֶּן אַבְרָהָם אַחֻוֹת נְבִיּוֹת עַל נַשְׂיּוֹ לֹא לְאִשָּׁה: **י** וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה: **יא** וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֵּן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא: **יב** וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלֶם מִצֵּב אֶרְצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכִי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ: **יג** וְהִנֵּה יי נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֲתַנְנָה וּלְזָרְעָךָ: **יד** וְהִנֵּה זָרְעָךָ כְּעֶפֶר הָאֲרָץ וּפְרֻצַּת יָמָה וְקֻדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וַנְּבָרְכֵךְ בָּהּ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה וּבְזָרְעָךָ: **טו** וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְשֹׁמְרֵתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֶךְ וְהַשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזֹבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ: **טז** וַיִּיקָץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֹן יִשׁ יי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי: **יז** וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר מַה נֹּרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים זֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם: **יח** וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בְּבִקְרַת וַיִּקַּח אֶת הָאֲבֵן אֲשֶׁר שָׁם מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצַּק שָׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ: **יט** וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל וְאֹלָם לֹז שֵׁם הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה: **כ** וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בְּדַרְכֵי הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ: **כא** וְשָׁבַתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים: **כב** וְהָאֲבֵן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֵן לִי עֲשֵׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ:

48
 49

וומהאי טעמא, יתבאר לן, מה שביכורים באים מכל שבעת המינים. אף שתדמות ומעשרות חובתם מן התורה, רק בדגן תירוש ויצהר. כי מאחר שהבאת הביכורים באה כדי להודות לה' על הארץ, מצותה להביא מכל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. וזהו גם הטעם שרק מי שיש לו קרקע מביא וקורא, מה שאין כן בתרומה שאינו תלוי ביש לו קרקע. (ועוד יבואר בעז"ה במק"א, ובתורה ודעת גליון ט')

ניסוך המים בחג על ההשגחה המיוחדת עלינו ממעון קדשו

אבל בחג האסיף, אין ההודאה באה, מצד הטובה והשבח שבטבע הארץ. אלא על ההשגחה המיוחדת שה' משגיח עלינו בארץ ישראל, מה שענין ה' תמיד נתונות עלינו לדאוג לכל צרכינו. ובכדי לבטא את מתנת ההשגחה, אנו מעלים לפני ה' את ניסוך המים. המים שבהם מתבטאת ההשגחה המיוחדת, אשר ה' משגיח עלינו ממעון קדשו להוריד מטר ארצנו בעתו. רק בניסוך "מים" מציינים ומביעים את השמחה וההודאה, על שפע הברכה שאנו זוכים לה מצד ההשגחה המיוחדת. ולא בפירות, אשר מודיעים את עצם טוב הארץ בטבעה.

המועדים כנגד האבות - בענין זה

ובזה יש לבאר, מה דאיתא בטור (א"ח סי' תיז) בשם המדרש כי ג' רגלים כנגד ג' אבות. פסח כנגד אברהם שבועות כנגד יצחק וסוכות כנגד יעקב, עיי"ש. והיינו, פסח כנגד אברהם, שנאמר בו לך מארצך וגו' ואעשך לגוי גדול וגו' (בראשית יב-א), והוא כנגד פסח שהוציאנו מארץ מצרים ועשנו לגוי. וביצחק מצאנו שברכת ה' התקיימה בו באופן של ברכת הארץ והשדה. ויזדע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה' (בראשית כו-יב) והוא כנגד שבועות חג הקציר, כאשר נתבאר שהוא חג הארץ. וביעקב אבינו רואים את ברכת ה' בענין של שמירה והשגחה. אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (בראשית כח-כ) והוא ענין חג הסוכות שמירה והשגחה פרטית על קיומינו ומזונונו וכל צרכינו בכל מקום. וכאשר יבואר להלן.

ברכת הארץ וברכת ירושלים בברכת המזון

על שני אופני נתינת הטובה אלה, מאת ה' לישראל, נקבעו שתי ברכות

סקכ"א ובה"ל ד"ה עד) וצריך שיהיו שיורי פת על השולחן בשעת ברכת המזון. נוהגים לכסות הסכין בשעת ברכת המזון, כשבת וביו"ט אין מכסים (סי' ק"פ ס"ב וס"ה).

אוצר החכמה

זימון בנישואין עמ' 108. זימון בכרית מילה עמ' 110.

צריך לכוון לקיים מצות עשה של ברכת המזון (סי' ס' ס"ד ומשנ"ב סק"ח וסק"י).

בשבת וביו"ט אם לא שתה יין בתוך הסעודה יכוון בבהמ"ז לפטור היין של הקידוש (סי' קע"ד בה"ל ד"ה וכן וסי' ר"ח בה"ל ד"ה אבל).

רבותי נברך:

המזמן אומר:

יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

והמסובים עונים:

יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם:

והמזמן חוזר:

ברשות (כפני אביו: אבי מורי בפני ח"ח מורנו הרב בפני כהן תביתן בפני בעל הבית בעל תפנית) מרנן ורפנן ורבותי נברך (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו:

ואומר:

ברוך (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

והמסובים עונים:

ברוך (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

והמזמן חוזר:

המזמן בלבד אומר: ברוך הוא וברוך שמו (להגרי"א א"א, משנ"ב סי' קצ"ב סק"ד ושעה"צ סק"ג ומעש"ר אות פו).

ברכת הזן

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. הזן את העולם כלו בטובו ברחן ברחסד וברחמים. הוא נותן להם לכל בשר כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא: ברוך אתה יי הזן את הכל:

ברכת הארץ

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מפית עבדים. ועל בריתך שחתמת בבשרנו. ועל תורתך שלמדתנו. ועל חקוקך שהודעתנו. ועל חיים חן

* (יש אומרים שהמזמן בבית האבל אומר (יר"ד סי' שע"ט ס"ג): ברשות ... נברך מנחם אבליים שאכלנו משלו ועונים: ברוך מנחם אבליים שאכלנו משלו ובטובו חיינו: והמזמן חוזר: ברוך מנחם אבליים שאכלנו משלו ובטובו חיינו:)

** מי שלא אכל ולא שתה אתם עונה (סי' קצ"ח ס"א ומשנ"ב סק"א וסק"ד): ברוך (בעשרה: אלהינו) ובברוך שמו תמיד לעולם ועד: (ועונה אמן אחר העונים ואחר המזמן).

וְחֶסֶד שְׁחֻנְנָתְנוּ. וְעַל אֲכִילַת מִזֹּון שְׁאַתָּה זֶן וּמִפְּרִי
אוֹתְנוּ תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

בחנוכה ובפורים אומרים כאן על הנסים, אם שכת, ראה עמ' 100:

עַל (למשנ"ב ועל) הַנְּסִים וְעַל הַפְּרָקָן וְעַל הַנְּבוֹרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל
הַמְּלַחְמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי תְּהֵא.

לפורים

לחנוכה

בַּיָּמִי מִרְדְּכָי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן
הַבִּירָה. בְּשַׁעֲמֹד עֲלֵיהֶם הַמֶּן
הַרְשָׁע. בְּקִשׁ לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג
וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנְּעֵר
וְעַד זְקוֹן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד.
בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם
עָשָׂר הוּא הַדָּשׁ אֲדָר. וְשִׁלְלָם
לְבוֹז: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים
הַפְּרַת אֶת עֲצָתוֹ. וְקִלְקַלְתָּ אֶת
מַחֲשַׁבְתּוֹ. וְהַשְׁבֹּתָ גְּמוּלוֹ
בְּרֵאשׁוֹ (להגרא' וְהַשְׁבֹּתָ לוֹ אֶת
גְּמוּלוֹ עַל רֵאשׁוֹ מַעֲשֵׂי אוֹת מ"ח)
וְחָלוּ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו עַל הָעֵץ:

בַּיָּמִי מִתְּתִיבוֹ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הַשְּׁמוֹנָאִי
וּבְנָיו. בְּשַׁעֲמֹדָה מַלְכוּת יוֹן הַרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל. לְהַשְׁפִּיחֶם תּוֹרְתְךָ. וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי
רְצוֹנְךָ: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עֲמַדְתָּ לָהֶם בְּעַת
צָרָתָם. רַבַּת אֶת רִיבָם. דִּנְתָּ אֶת דִּינָם. נִקְמַתְּ אֶת
נִקְמָתָם. מִסַּרְתָּ גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים. וְרַבִּים בְּיַד
מְעַטִּים. וּמְטֹמְאִים בְּיַד טְהוֹרִים. וְרַשְׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים.
וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרְתְךָ. וְלֵךְ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמְךָ. וְלַעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה
גְּדוֹלָה וּפְרָקָן כִּהְיוּם הַזֶּה: וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בְּנֵיךָ לְדַבֵּר
בִּיתְךָ. וּפְנּוּ אֶת הַיְּבֻלָּה. וְטָהְרוּ אֶת מַקְדְּשְׁךָ.
וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בַּחֲצֹרוֹת קְדְשֶׁךָ. וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יָמֵי
תְּנַבְּהָ אֵלֶיךָ. לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

וְעַל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ.
יְתַבְּרֶךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כִּפְתוּב.
וְאַכְלַת וּשְׁבַעְתָּ. וּבִרְכַתְּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר נָתַן לְךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּזְוֹן:

* ברכת ירושלים

רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם

* להגרא' אומרים בשבת במקום "רחם" ו"ובנה ירושלים" ברכה זו. למשנ"ב אפשר לומר
נוסח זה הן בשבת והן בחול (רמ"א סי' קפ"ח סי' ומשנ"ב סי' ושעה"צ סי' וסי' הגר"א).
נחמנו יי אלהינו בבגן ירושלים עירך וציון משכן כבודך ובמלכות בית דוד משיחך ובפית
הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו: אלהינו אבינו. רענו וזגנו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו. והרוח
לנו יי אלהינו מהרה מפל צרותינו: ונא אל תצריכנו יי אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא

** יש שאומרים נא. עיין סי' קפ"ח סי' ד.

עִירָהּ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁפַּן כְּבוֹדָהּ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד
 מְשִׁיחָהּ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שֵׁמֶךְ עָלָיו:
 אֱלֹהֵינוּ אֲבִינוּ. רַעֲנוּ זִוְנֵנוּ פִּרְנִסְנוּ וְכִלְכַּלְנוּ וְהִרְוִיחֵנוּ. וְהִירוּחֵנוּ
 לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ: וְנָא אֵל תִּצְרִיכֵנוּ יי
 אֱלֹהֵינוּ לֹא לִידֵי מַתַּנַּת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְּוָאֲתָם. כִּי
 אִם לִידֵי הַמְּלָאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָתָה. שְׁלֹא
 נִבְוֵשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

לשבת

בשבת אומרים:

רִצָּה וְהַחֲלִיצֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשֶּׁשֶׁת
 הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם זֶה גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשֶׁשֶׁת בּוֹ וְלַנּוּחַ
 בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוֹת רְצוֹנָהּ. וּבְרְצוֹנָהּ הִנִּיחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ שְׁלֹא תִהְיֶה צָרָה
 וְיָגוֹן וְאַנְחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ. (להגרי"א (סי' הגר"א והגהות שער רחמים למעש"ר) בשבת ר"ח או בשבת
 י"ט אומרים כאן יעלה ויבוא) וְהִרְאֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּנַחֲמַת צִיּוֹן עִירָהּ וּבְכַנְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם
 עִיר קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה הוּא פֶּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבֶעַל הַנַּחֲמוֹת:

בראש חודש, בשלש רגלים, ב"ה (וביו"כ למי שהאכילה מותרת) אומרים:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיִבּוֹא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד
 וְיִזְכֵּר. וְזַכְרוֹנֵנוּ וּפְקֻדוֹנֵנוּ וְזַכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזַכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבֹדָהּ.
 וְזַכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָּׁה. וְזַכְרוֹן כָּל עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לְפִלִּיטָה
 לְטוֹבָה לְחַן וּלְחַסֵּד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. בְּיוֹם

לראש חודש:	לפסח:	לשבועות:	לסוכות:
ראש החדש	חג המצות	חג השבועות	חג הסוכות
לשמ"ע וש"ת:	לר"ה:	למי שמוחר לו לאכול ביו"כ:	
שמיני חג העצרת	הזכרון	הכפורים	

הַזֶּה. וְזַכְרוֹנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקֻדָנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים:

לִידֵי הַלְּוָאֲתָם. כִּי אִם לִידֵי הַמְּלָאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָתָה. שְׁלֹא נִבְוֵשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם
 וָעֶד: וְאִזְכֵּר אֲמַרְמִים רִצָּה וְכוּ' עַד בֶּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבֶעַל הַנַּחֲמוֹת וּמְסִימִים בְּרוּךְ אַתָּה יי כְּנַחֲמֵם צִיּוֹן כְּבִנְנֵי
 יְרוּשָׁלַיִם. אָמוּן:

יש ישיבת אלפי משה בן גרשון עמוד מס 102 תכנת אוצר החכמה

שְׁכַנְתִּי תַחַד וְאָנִיחַ לָךְ: מו וְאָמַר קְרַמֹּהִי אִם לִית שְׁכַנְתָּךְ מִהֲלָכָא בִּינְנָא לֹא תַסְקִינְנָא מִפָּא: מז וּבְמָה יִתְיַדַע הָבָא אַרְי אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין קְדָמְךָ אָנָּא וְעַמְּךָ הֲלֹא בְּמַהֲדָךְ שְׁכַנְתָּךְ עִמָּנָא

תולדות אהרן פני ילכו. ברכות שם אם אין פניך. סנהדרין לח: ובמה יודע. בתרא טו: ונפלינו אני. ברכות ז בתרא טו: עקדים מ"ג פ"ב

פָּנֵי יִלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ: מו וַיֹּאמֶר אֵלֶינוּ אִם-אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל-תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: מז וּבְמָה יִוָּדַע אִפּוּא פִּי-מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אָנִי וְעַמְּךָ הֲלֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנַפְלִינוּ אָנִי

שפתי חכמים

כמו שאני מבקש שתודיעני מה שכר אהה נותן לי במציאת חתן אשר מצאתי בעיניך כך אני מבקש גם כן שתודיעני מה שכר חתן לי כהנהגת העם הזה אשר אני מנהיג אותם דאם לא כן מה ענין זה לכאן וכו'. הרא"ם: ו אף על גב שכבר נתרצה הקב"ה לו באמרו פני ילכו מכל מקום רצה להודיע לו חבתן של ישראל בהליכתו עמם ואמר שאם חס ושלום לא היה מתרצה ללכת עמם לא היו עולים משם עד שימותו הם ובניהם וכל אשר להם: ו דעת רש"י שבקשת ונפלינו וגו' אינה מענין הבקשה הראשונה שהוא מְדַבֵּר עִמָּנוּ וְנַפְלִינוּ אָנִי וְעַמְּךָ

המקראות על אופניהם ועל סדרם באחי: (יד) ויאמר פני ילכו. כמרגומו לא אשלח עוד מלאך אני בעלמי אלך כמו ופניך הולכים בקרב: (טו) ויאמר אליו. כיוונו אני חפץ ו כי ע"י מלאך אל תעלנו מזה: (זא) ובמה יודע אפוא. יודע מציאת החן הלא בלכתך עמנו ועוד ד"א אני שואל ממך ז שלא תשרה שכינתך עוד על דבר הזה מכל העם כמו והפלה ה' בין מקנה ישראל

אומות העולם: ונפלינו אני ועמך. ונהיה מונדלים * שי"ב

אבן עזרא

(יד) אמר הגאון פני. חממי. כמו ופניה לא היו לה עוד. והנה מה יעשה במלת אין פניך הולכים. ולפי דעתי כי פי פני אני בעלמי. כמו ופניך הולכים בקרב: (טו) ונפלינו. מגורם והפלה ה'. מנעלי הה"א:

רמב"ן

שכלו בפסוקים כי המלאך הראשון רצוי למשה ולישראל אבל לא יוכל לדעת האמת כי לא שמע ולא ינבא:

ד-טו. וטעם פני ילכו. על דעת כל המפרשים (רש"י והראב"ע כאן והרד"ק בשמואל ב יז יא) אני בעצמי

אלך, והביאו לו דומה ופניך הולכים בקרב (שמואל שם). וטעם אם אין פניך הולכים. על דעת רש"י, בזה אני חפץ. כי על ידי מלאך אל תעלנו מזה. וחלילה שיאמר אם אין פניך הולכים אחרי שהבטיחו פני ילכו. ור"א פירש (בפסוק כא) כי ה' אמר למשה אני בעצמי אלך והגיתחתי לך לבדך. כי עמך לבדך אלך, ומשה השיב אם אין פניך הולכים עם הגוי כלו אל תעלנו מזה, ולכך אמר תעלנו, בלשון רבים. גם זה איננו מתקון, כי משה אמר תחלה לא הודעתני את אשר חשלח עמי, בלשון יחיד, והנה גם בעת הרצון קודם החטא אמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך ולהביאך, ואם ידבר עם ישראל גם זה בעבורם יאמר כן. ועוד, א"כ היה משה מבקש שיודיענו מי המלאך שישלח עמו, והנה היה רוצה במלאך שנאמר בו (לעיל כג כא) כי שמי בקרבך, והשם ענהו בטובה כפולה ומכופלת יותר ממה ששאל שילך הוא בעצמו:

אבל הפרשה הזאת אי אפשר להולמה למי שלא שמע בסתרי התורה. וכך הוא הענין על דרך האמת, כי

ספורנו

נגלה ממנה מהר בלי ספק: (טו) ובמה יודע אפוא. אף על פי שנהיה נכנסים לארץ, שיגרש המלאך את האומות, במה יודע שיהיה זה דבר אלהי, הלא כן מנהג כל המלחמות התגבר אומה על אומה לפעמים ותגרש אותה: הלא בלכתך עמנו ונפלינו. כענין נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעוך, שמעו עמים ירגזון, כי כראות האומות שאתה עמנו נהיה בעיניהם נפלאים ונבדלים

כמשה רבינו אלא שאין הדור ראוי לכך: (יד) פני ילכו. בנטעכם ללכת אל ארץ ישראל ילכו פני לפניכם, לא בתוכם: והגיתחתי לך. אניח לך מכל אויבך מסביב באופן שתביאם לארץ בטח: (טו) אם אין פניך הולכים. עתה בעודנו הונים, אם אין פניך שולקת הולכים אלינו לשכון בתוכנו: אל תעלנו מזה. כי טוב לנו שבת במדבר מהכנס לארץ בזולת שכינתך, כי באופן זה

מנחת שי

(יד) ויאמר פני ילכו. כתב בעל מקנה אברהם ונמשך אחריו גם כן בעל ערוגת הכשם שנאמר האתנו בראש פסוק נקרא סחפא כמו זה וכן ויאמר הראני נא שבסמך וקראו לו עכר או קוץ שהוא פחות ממשרת:

אַתְּכֶם: יב וְהַתְּהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם מִיַּמֵּי יַחְבוּן: יג וְאַשְׂרֵי שְׂכִינָתִי בִּיְיָכֹן וְאַהֲוֵי לְכוֹן

רש"י

(יב) והתהלכתי בתוכם. אטייל עמכם בגן עדן לאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני יכול לא תיראו ממני מ"ל והייתי לכם לאלהים*:

*ח"כ

רמב"ן

וכך יעשה בהן בודאי. ולא הזכיר הכתוב בכאן שכר קיום הנפשות בעולם הנשמות, ובעולם הבא אחרי תחית המתים, כי קיומן מחויב בדרך היצירה כמו שפירשתי בכריתות (לעיל יח כט). והעונש הוא שמכרית החייבים בהם, והשאר כולם יתקיימו כיסוד יצירתם: אבל על דרך האמת, הברכות האלה עוד הם ברכות שמים בעליונים, כמו שפירשתי ונתתי שלום בארץ ולא תגעל נפשי אתכם. וכן והתהלכתי בתוכם, רמז למדה שקראו רבותינו שכינה, מן ונתתי משכני בתוכם, ואומרים (מנחות פו:). שכינה שורה בישראל, ואמרו בבראשית רבה (יט יג) עיקר שכינה בתחתונים היתה. והנה הוזכר כאן גן עדן והעולם הבא ליודעיו. ואלה הברכות בתשלומיהן לא תהיינה רק בהיות כל ישראל עושין רצון אביהם, ובנין שמים וארץ שלם על מכונתו, ואין בתורה ברכות שלמות כאלה, שהם דברי הברית והתנאים אשר בין הקב"ה ובינינו: ודע כי לא השיגו ישראל מעולם לברכות האלה בשלמותן, לא הרבים ולא היחידים מהם, שלא

ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות והשם הניחם למקרי הטבעים:

וזו היא כונתם באמרו (שם) ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה וכא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת השם שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו. ועל כן האנשים הנצים שהכו זה את זה באבן או באגרוף (שמות כא יח) יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דיניה על הנסים, כאשר אמרה (דברים טו יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, מדעתו שכן יהיה. אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברופאים:

יב. וטעם והתהלכתי בתוכם. שתהיה הנהגתי בכם מפורסמת כמלך מתהלך בקרב מחנהו מספיק להם כל צרכם, וזה דרך דברי הברית כפשוטן, והוא אמת.

ספורנו

אזכיר את שמי אבא אליך: ולא תגעל נפשי אתכם. לעולם כאמרו לא יוסיף להגלותך וכאמרו בן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך: (יב) והתהלכתי בתוכם. ענין המתהלך הוא ההולך אנה ואנה לא אל מקום אחר בלבד. אמר אם בן אתהלך בתוכם כי

בעל המורים

(יב) והתהלכתי. כי נמסו והתהלכתי בתוכם. והתהלכתי נאמרו נזכות והתהלכתי נאמרו והתהלכתי בתוכם. מלש נחקוטי עד קוממיות כל האלפ"א גימ"א חתן מסמ"ך וף' וכן נחתן לך חסד סמ"ך וף' כי אין שטן ולא אף וקלף ונגף ואנף צנרכות אלו:

אור החיים

ואמרו ומאה מכם. פירוש על דרך אומרו (דברים י יג) מה' אלהיך שאל מעמך וגו', אל תקרי מה אלא מאה שהם מאה ברכות (מנחות מג:), והוא אומרו ומאה מכם, פירוש שנעשים מכם שהם מאה ברכות ככל יוס רצנה ירדופו:

בלי יקר

(יב) והתהלכתי בתוכם. פירש רש"י אטייל עמכם בגן עדן כו'. דעחו לסלק מעל תודתינו הקדושה כל טוען ומערער האומר יש לי מקום ללון ולומר מאחר שלא נזכר בתורה עיקר השכר לנשמה, אם בן ודאי אין כח במצות אלו להנחיל עושיהם השכר הנפשי לעולם הבא, ותכלית עשייתם אינו כי אם לקבל השכר בעולם הזה האחתו בחבלי בוז. וכבר נתעוררו על ספק זה שלמים וכן רבים, ובאו בהיתר ספק זה שבעה דעות, זכרם מהרי"א בחבורו והאריך בהם, ואני באתי לקצר בכל היכולת ולסדרם פה כדי להסתים פי דוברי עתק על תורתנו הקדושה:

וחזר לומר ונפלו אויביכם וגו' לחרב, נמכוין למאמר חז"ל שאמרו (ברכות ה.) כל הקורא קריאת שמע וכו' כאלו אוחז חרב פיפיות וכו', דכתיב (מהלל קמט ו) רוממות אל בגרונוס וחרב פיפיות צידם, והנה פסוק ראשון רמז בו יעוד המסובב מהמעשה, ובפסוק ג' יעוד המסובב מהדיבור המקודש:

ואמרו ופניתי אליכם. פירש הכמוז תכלית ההלמה הצאה מכליון האויבים, ואמר ופניתי אליכם, פירוש כשה נופל יפלו כל ניזוני הקדושה אל שורשם שהם כללות ישראל המקבלים אותם, וכינה ניזוני הקדושה אליו ימנך, לנז שהם חלק ה' וזהו יפרו וירבו, ועיין

תהלים

פרק קלב

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יי' לְדָוִד אֶת כָּל עֲנוֹתָיו: **ב** אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ליי' נָדָר לְאַבִּיר יַעֲקֹב: **ג** אִם אָבֹא בְּאֶהָל
 בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרְשׂ יְצוּעֵי: **ד** אִם אֶתֵּן שָׁנַת לְעֵינַי לְעַפְעָפִי תְנוּמָה: **ה** עַד אֲמַצֵּא מְקוֹם ליי'
 מִשְׁכָּנֹת לְאַבִּיר יַעֲקֹב: **ו** הִנֵּה שָׁמַעְנוּהָ בְּאֶפְרַתָּה מִצְּאֲנוּהָ בְּשֹׁדֵי יֶעֱר: **ז** נְבוֹאָה לְמִשְׁכָּנֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה
 לְהַדָּם רַגְלָיו: **ח** קוֹמָה יי' לְמִנְחֹתֶיךָ אֶתָּה וְאַרְוֹן עֵדֶיךָ: **ט** כִּהְיִיָּה יִלְבָּשׁוּ צִדֵּק וְחִסְדֵיֶיךָ יִרְנְנוּ: **י** בְּעִבּוֹר
 דָּוִד עֲבָדֶיךָ אֶל תָּשׁוּב פָּנָי מִשִּׁיחֶיךָ: **יא** נִשְׁבַּע יי' לְדָוִד אֶמֶת לֹא יִשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנֶיךָ אֲשִׁית לְכִסֵּא
 לְךָ: **יב** אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ בְּרִיתִי וְעֲדוֹתַי זֹו אֶלְמָדְסָם גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכִסֵּא לְךָ: **יג** כִּי בָחַר יי'
 בְּצִיּוֹן אֹהֶל לְמוֹשֶׁב לוֹ: **יד** זֹאת מִנְחֹתַי עַדִּי עַד פֹּה אֲשַׁב כִּי אֲנִיֶּיךָ: **טו** צִדִּיקָה בְּרַחֵם אֲבִיוֹנִיָּה
 אֲשַׁבִּיעַ לְךָ־ס: **טז** וְכִהְיִיָּה אֶלְבִּישׁ יִשַׁע וְחִסְדֵיֶיךָ רַנְנוּ יִרְנְנוּ: **יז** שֵׁם אֲצַמִּיחַ קְרוֹן לְדָוִד עֲרֹכְתִי נָדָר
 לְמִשִּׁיחֶיךָ: **יח** אוֹיְבָיו אֶלְבִּישׁ בְּשֵׁת וְעַלְיוֹ יִצִּיץ נִדְרוֹ:

תהלים

פרק קלג

א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נָעִים שָׁבֵת אֲחִים גַּם יָחַד: **ב** כַּשְׁמֹן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל
הַזָּקֵן וְזָנוּ אֲהָרָן שִׁירָד עַל פִּי מִדֹתָיו: **ג** כָּטַל חֶרְמוֹן שִׁירָד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יי' אֶת הַבְּרִכָּה
חַיִּים עַד הָעוֹלָם:

שפינת עינו בבית המקדש, בתוך בני ישראל. שם היה מקור הברכה וההשגחה, כי שם צוה ה' את הברכה (תהילים קל"ג).

מקופת המזבז ומאסף בארץ ישראל - ענין אחד

ועתה יבואר היטב השינוי והקשר בין "הג הסוכות" ל"הג האסיף". כי כאמור, מיתתו של הג האסיף, הוא השמחה על ההשגחה המיוחדת, שה' משגיח ודואג לנו באופן פרטי. באופן שהוא יושב בקרובינו, בהשראת שכינתו בבית המקדש. הג האסיף אינו על התבואה שיש לנו מצד נתינת הארץ, אלא על ההשגחה שהקב"ה משגיח ודואג לישראל.

וזה עצמו, הרי כל ענינו של הג הסוכות. ההשגחה המיוחדת והשראת השכינה שהיה לנו, מאת ה' בלכתנו במדבר.

השמחה מיוחדת ופרטית זו, שבארץ זכינו לה באופן של "למטר השמים תשתה מים המיד עיני ה' אלוךך ברוך". כבר החלה בתקופת המדבר. וכמו שכתב הרמב"ן, שהסוכות הם זכר לכל הניסים והטובות שהיו להם במדבר: והזכרון, שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית, ועד מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמחם לא חסרו דבר (רמב"ן ויקרא כ"ג-כ"ט).

בתקופת המדבר היתה ההשגחה במתמדה ונסתה

השיבות הזכרון של תקופת המדבר, באשר אז היה הדבר באופן של ניסים גלויים. כאשר פרש עליהם עננו למסך והקיפם בעניי הכבוד, והיה להם "אסיף" כאשר אכלו את המן ושחו מיים מן הסלע. ויצו שחוקים ממעל ודלת שמים פתח וימטר עליהם מן לאכל ודגן שמים נתן לנו (תהילים ע"ח-ט).

הג האסיף והג הסוכות מציינים שני סוגי תקופות בחיי עם ישראל, הסוכות הם זכרון על היגבר, תקופת המדבר, ההשגחה בהנהגה הניסית והנפלאה בעניי כבוד, מן, ובאר ושמת האסיף, על ההווה. ההשגחה בברכה ובתפילה בארץ ישראל.

במדבר היה קיומנו הכלכלי, בדרך של ניסים. במדבר, ארץ צרה וחורב וצמאתן אשר אין מים, כל הקיום של עם רב כזה, הוא רק באופן של נס. בארץ ישראל הקיום הכלכלי, הוא כבר בדרכי הטבע, ביכול הארץ ופריה המבורך. אולם המשותף בין שתי תקופות אלו, שתמיד קיומו הכלכלי של עם

מתנתו מספיק להם כל צרכם."

על ידי השראת השכינה בבית המקדש, זוכים לסוג השגחה מיוחדת זו אשר עיני ה' בארץ. וכדכתיב במזמור אשר אמר דוד על מציאת המקום לבית המקדש: כי בחר ה' בציון אזה למושב לו. ואת מנוחתו עלי עד פה אשב כי אויבתה. צורה ברך אבד אבינה אשביע לחם (תהילים קל"ג). דהיינו שעל פי נבחרה ציון למושב ולמנוחה לקבוע את בית ה' והשראת שכינתו. על כן יברך ה' את צידתה של ציון, ואבינויה ישבעו לחם.

וכך הדין שאין ברכת כהנים בשם אלא במקדש (טושה לה) מדכתיב בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך (שמות כ"א). כי משם הברכה ושפע התפילה.

ומשום כך ברכה שלישית זו שברכת המזון, עוסקת בבנין ירושלים ובית המקדש: וחס נא על ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך - ועל הבית המדול והמקדש שנקרא שמך עליו. כי תונן ברכה זו הוא השגחה ה' המיוחדת שעל כנסת ישראל, המתבטאת בהשפעת המזון מייד הרחבה. והשגחה זו מופיעה עלינו כאשר ה' שונן בירושלים, ובבית המדול והקדוש.

השראת השכינה בירושלים ובבית המקדש, היא מעלה נוספת יתר על נתינת הארץ. ועל כך באה ברכה נוספת להודות ולבקש על השגחה זו שלא תפסק. והיא שייכת לברכת המזון כאשר נתבאר, שעל ידי בית המקדש והשכינה זוכים לברכה מיד ה' המלאה והפתוחה, צידה ברך אבדך, חלב חיסים ישביעך.

[ואין ברכה זו ברכת גאולה, בקשה לרחם ולבנות את ירושלים. אלא היא ברכה תמידית על ירושלים והמקדש, שהרי כבר תקנות דוד ושלמה. וכמו שכתב בטור (א"ח סי' קפ"ג) שאז היה מטבע אחר לברכה: וחס חיי מפקשים להמשיך שלות הארץ והמלכות והבית.]

ומשום כך עיקר השמחה בהג הסוכות, היא בבית המקדש. כדכתיב

ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים (ויקרא כ"ג). כי עיקר השמחה בהג היא בהשגחה ה' הקרובה בתמטטרות מיוחדת, שהיא נובעת מתוך השראת

ו המשחת בית המקדש, נתפסעה הכנסת. אמר רב חסדא מיים שחוב בית המקדש אין משפטים הודין ו משחת בית המקדש, נתפסעה הכנסת. אמר רב חסדא מיים שחוב בית המקדש אין משפטים הודין

יִקְרָא אוֹתִיבִית ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵי דְהַנְפִיקוּת יתְהוֹן פְּרִיקוּן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֲנָא הוּא
 יי אֶלְהֶכוּן: מִד וּמְלִיל מְשֵׁה ית זְמַן סְדוּרֵי מוֹעֲדֵיָא דִּי וְאֶלִּיפִינוּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: א וּמְלִיל
 יי עִם מְשֵׁה לְמִימְרֵי: ב פְּקִיד ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְכּוּן מִן דִּילְךָ מְשֵׁח זִיתָא וּפְקִיד פְּתִישׁ

פי' יונתן

(מדר) ואלפינון לבני ישראל. פי' ולמדס. פי"א נריך ישראל:

אבן עזרא

רמב"ן

(מדר) א"ל בני ישראל. ולא כל בני ישראל כי לא יוכל
 לדבר עם כולם וכן כתוב דבר אל בני ישראל
 ואין טענה מפסוק אל כל עדם בני ישראל כי כל ישראל
 לא יקרא עדה:
 (ב) וטעם להזכיר פרשת שמן זית זך. נעבור שהזכיר
 אשה כל מועד והוא נריך להזכיר הלחם והמנורה
 כנגד השלחן והוסיף בפרשה הזאת על המנורה הטהורה
 היא הידועה (עטו) [נ"ל והבן] כלה מעשה נלאל ולא
 אחרת ואשר עשה מצרול נשעת הנורך על פי הנביאים
 עשוה:

מישראל מגדולם ועד קטנם, שלא יהיה די באחד
 מבני הכית לדור בסוכה והשאר ישבו בבתים, אבל
 כולם ישבו בסכות. ויתכן שיאמר כל אשר כאזרח
 רענן בביתו, להוציא מפרשי ימים והולכי על דרך:
 מג. כי בסכות הושבתי את בני ישראל. ענני כבוד,
 לשון רש"י. והוא הנכון בעיני על דרך הפשט, כי
 צוה שידעו הדורות את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה
 עמהם להפליא ששכן אותם בענני כבודו כסוכה, כענין
 שנאמר (ישעיה ד ה-ו) וברא ה' על כל מכוון הר ציון
 ועל מקראיה ענן יומם ועשן נגה אש להבה לילה כי
 על כל כבוד חפה וסוכה תהיה לצל יומם מחרב וגוי,

ומפני שכבר פירש שענן ה' עליהם יומם ועמוד האש בלילה, אמר סתם כי בסכות הושבתי, שעשיתי להם
 ענני כבודי סכות להגן עליהם. והנה צוה בתחילת ימות החמה בזכרון יציאת מצרים בחדשו ובמועדו, וצוה
 בזכרון הנס הקיים הנעשה להם כל ימי עמידתם במדבר בתחלת ימות הגשמים. ועל דעת האומר סכות ממש
 עשו להם (סוכה יא:), החלו לעשותן בתחילת החורף מפני הקור כמנהג המחנות, ולכן צוה בהן בזמן הזה.
 והזכרון, שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בכית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמהם
 לא חסור דבר:

מה. וטעם וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. כי הפרשיות של מעלה אזהרות באהרן ובניו, ומשה
 ידבר בהן אל אהרן ואל בניו, ופעמים יזכיר אתריהם גם בני ישראל, כמו שאמר בסוף פרשת מומין (לעיל
 כד) וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, כי אע"פ שלא נצטוה אלא דבר אל אהרן איש
 מזרעך (שם פסוק יז), רצה להזהיר ב"ד של ישראל על כך. ואולי הטעם, מפני שאדם מכסה על מומיו, ואין
 הכהן חפץ בו להפסל מן העבודה כי בושת היא וכלימה, ועל כן יזהיר ב"ד בענין זה. אבל בכאן אמר שדבר
 את מועדי ה' אל בני ישראל לכולם כאחד, לא ייחד בהם בני אהרן, והטעם מפני שהאזהרה בכולם שוה,
 כי עיקר הפרשיות לשבות בשבתות ובמועדים ולקרותם מקרא קדש, ולא נזכר בהן מן הקרבנות לבד קרבן
 העומר ושתי הלחם שהם הגורמים, ובפרשה עיקר הקרבנות של יום הכפורים אמר (לעיל טו ב) דבר אל אהרן
 אחיך:

ורבותינו דרשו בו (ת"כ פרק י"ב) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, מלמד שהיה משה אומר להם
 לישראל הלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות החג בחג, כלשון שהוא שומע בו כלשון
 ההוא אומר להם כל הפרשיות. ואונקלוס גם הוא נתכוון לזה, שאמר ומליל משה ית סדר מועדיא דה'
 ואלפינון. והנראה כי דעתו לרמוז שלמדס סדר המועדות בתקוני העבור הנמסר לו על פה בסיני, ונרמז
 ב"אשר תקראו אותם מקראי קודש", והוא למדס על פה כל הסדר המקובל בסוד העבור:

ב. צו את בני ישראל. זו פרשת מצות הנרות, ופרשת נאחה תצוה (שמות כז ב) לא נאמרה אלא על סדר
 מלאכת המשכן לפרש צורך המנורה, וכך משמעה, ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך, לשון רש"י.
 ואיננו נכון בעיני, שאין הפרשה ההיא סמוכה לפרשת המנורה, וכבר נאמר (שם מ כה) ויעל הנרות לפני ה'
 כאשר צוה ה' את משה, והנה המצוה והמעשה נזכרים ונעשים כבר. אבל צורך הפרשה הזאת לשני דברים,
 ששם צוה ויקחו אליך שמן זית זך מאת בני ישראל, כלומר מאת כל איש אשר נמצא אתו שמן זית זך למאור
 עם שאר תרומת המשכן, וכן עשו כמו שנאמר (שם לה כז-כח) והנשיאים הביאו וגו' את הבושם ואת השמן
 למאור. ואע"פ שאמר שם "חוקת עולם לדורותם", הוא על ההדלקה, ועכשיו כלה השמן ההוא שהביאו
 הנשיאים נדבה, וצוה שיקחו בני ישראל משל צבור לדורותם שמן זית זך כתית כשמן הראשון, כטעם ויקחו
 אליך פרה אדומה (במדכר יט ב), שיבקשו אותה ויביאוה הצבור. ושם עוד לא אמר אלא יערוך אותו אהרן
 ובניו וגו', והיה במשמע על המנורה או בלא מנורה אם תשכר או תאכר כאשר היה בשוכם מן הגולה,

ספר החינוך מצוה שכה

מצות ישיבת סוכה

מצות סוכה, (א) שנצטוונו לשבת בסוכה שבעת ימים, שנאמר [ויקרא כ"ג, מ"ב] בסוכות תשבּו שבעת ימים. ויום ראשון הוא יום ט"ו בתשרי.

משרשי המצוה, מה שמפורש בכתוב [שם, שם מ"ג], למען נזכור הניסים הגדולים שעשה האל ברוך הוא לאבותינו במדבר בצאתם ממצרים, שסיככם בענני כבוד שלא יזיק להם השמש ביום וקרח בלילה. ויש שפירשו שסוכות ממש עשו בני ישראל במדבר. ומתוך זכירת נפלאותיו שעשה עמנו ועם אבותינו נזהר במצוותיו ברוך הוא, ונהיה ראויים לקבלת הטובה מאתו, וזהו חפצו ברוך הוא שחפץ להיטיב.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

רשב"ם פרשת אמור

(מג) למען ידעו דורותיכם [וגו'] - פשוטו כדברי האומרים במסכת סוכה סוכה ממש. וזה טעמו של דבר. חג הסוכות תעשה לך באוספך מגרנך ומיקבך באוספך את תבואת הארץ ובתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר, למען תזכרו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתיכם מלאים כל טוב, ואל תאמרו בלבבכם כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וכסדר הזה נמצא בפרשת עקב תשמעון וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך י"י אלהיך זה ארבעים שנה וגו' ויאכילך את המן וגו'. ולמה אני מצוה לך לעשות זאת? כי י"י אלהיך מביאך אל ארץ טובה [וגו'] ואכלת ושבעת [וגו'] ורם לבבך ושכחת את י"י וגו' ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה וזכרת את י"י אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ולכך יוצאים מבתים מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושבין בסוכות לזכרון שלא היה להם נחלה במדבר ולא בתים לשבת. ומפני הטעם הזה קבע הק' את חג הסוכות בזמן אסיפת גורן ויקב, לבלתי רום לבבם על בתיהם מלאים כל טוב פן יאמרו ידינו עשו לנו את החיל הזה:

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק מג

* אמנם הדעת בסוכות, להתמיד זכר אותות המדבר לדורות, אמנם המדות הוא שיהיה האדם זוכר
 * ימי הרעה בימי הטובה, בעבור שירבה להודות להשם ושילמוד מדת ענוה ושפלות, יאכל מצה
 ומרור בפסח לזכור מה שאירע לנו, וכן יצא מן הבתים לשכון בסכות כמו שיעשו השרויים בצער
 שוכני המדברות, לזכור שכן היה עניננו בתחלה, כי בסכות הושבתי את בני ישראל וגו', ונעתקנו מן
 הענין ההוא לשכון בבתים המצוירים במקום הטוב שבארץ והשמן שבה בחד השם וביעדיו
 לאבותינו, בעבור שהיו אנשים שלמים בדעותם ומדותם, ר"ל אברהם יצחק ויעקב, שזה ג"כ הוא
 ממה שהתורה תלויה עליו, ר"ל שכל טוב שהטיב השם לנו וייטיב, אמנם הוא בזכות אברהם יצחק
 ויעקב אבותינו, מפני ששמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, אבל צאתנו מסכות למועד שני ר"ל
 שמיני חג העצרת, הוא להשלים בו מן השמחות מה שאי אפשר לעשותו בסכות אלא בבתים
 הרחבים ובבנינים,

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

נשאנו כאשר ישא האומן את היונק. והיינו, כל לקחנו ה' אליו והכניסנו תחת כנפיו, ובאופן זה נתן לנו כל צרכינו לקיימו ולברכנו.

מצב גם זה, מהווה אות לכל מציאותו של עם ישראל בכל הזמנים. כי תמיד אנו נמצאים בבית ה', חוסיים בצלו וסמוכים על שולחנו, אוכלים מלחמו ושותים ממימיו. זאת אנו מציינים במצוות סוכה. "בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי ובעיני ב'צ' לאחזאה גרמיה דיתיה תחות צלל זמהלמותא" (זוהר ח"ג דף קג.).

אף בארץ ישראל סמוכים אנו על שולחנו של ה'

היינו, שבעמקם של דברים, אף בארץ ישראל, אין קיומנו טבעי כלל. אין אנו אוכלים משולחן עצמינו, אלא אנו סמוכים לגמרי על שולחנו של ה'. ההנהגה המיוחדת שהיתה במדבר לא בטלה בארץ ישראל, אלא עלתה במעלה. ההשפעה והפרנסה באים באופן של קביעות, כלומר, נחלבשו בדרך הטבע, בברכת הארץ והגשמים.

שפע הברכה בארץ ישראל, אינו רק מחמת שהיא ארץ טובה. אלא משום שהיא ארץ ה'. מכיון שנכנסו ישראל לארץ, נעשית כל הארץ כמוקפת בענני כבוד. וכל הארץ היא ארץ ה' ונחלתו. כדכתיב כי לי הארץ (ויקרא כה-כג) ארץ אשר נתתה לעמך לנחלה (מלכים א' ח-לז). ארצי ונחלתי (ירמיה ב-ז).

בחג הסוכות אנו חוגגים על האסוף שנתברכנו בו מחמת היותינו יושבים בתוככי ארץ ה', יושבים בצלו ובחלקו. ארץ ישראל היא כולה מקום ה' ומחיצת סוכתו, וכענין הכתוב ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון (תהילים ע-ט). כדכתיב: נחלת בעוז אל נוח קדשך (שמות טו יג). וברשב"ם שם - ארץ כנען שהוא נוח קדשך. וכן בחזקוני - לכל ארץ ישראל קודמה נוח קדש כמו 'ויבאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו' (תהילים עה-כ). ודרשו - מן המחנה זו ארץ ישראל ששם השכינה חונה (במדב"ר ז-ו).

וכן היה הדבר בברכת האסוף והפירות, שהיו מבורכים באופן על טבעי. וראו באופן ניכר את השגחת ה' המיוחדת על הארץ. וכדאיתא בגמרא סוף כתובות על גודל הפירות ושבתם. - שהרי שועל קינן בלפת ושקלוחו ומצאו בו ששים ליטרין בליטרא של צפוני תניא אמר רב יוסף מעשה בשיחין באחד שהניח לו אביו שלשה בדי חרדל ונפשה אחד מהן ונמצאו בו תשעה קבין חרדל ועציו סיככו בו סוכת יוצרין: אמר ר"ש בן תחליפא קלח של כרוב הניח

לנו אבא והיינו עולים ויורדים בו בסולם וכו' דלית אחת הניח לי אבא וכצרת ממנה יום דאשון ג' מאות אשכולות אשכול לגרב יום שני בצרתי ג' מאות אשכולות שהי אשכולות לגרב יום שלישי בצרתי ממנה ג' מאות אשכולות שלש אשכולות לגרב והפקדתי יותר מחציה (כתובות דף קיא.).

המעלה בארץ ישראל יותר מפתקופת המדבר

בארץ ישראל יושבת כנסת ישראל, כשהיא שורה בצלל דמהלמותא, חוסה בצל ה' וסוכה תחת כנפיו. רק שאינו בדרך פסכמו שהיה במדבר, אלא הוא כבר קבוע בדרך של עולם. ויש בזה מעליותא, מדריגה יותר גבוהה. במדבר העלה ה' את עם ישראל להנהגה בכחנות שמנים והכניסם לתוך ענני כבוד. ובארץ ישראל כבר הגיעו למדריגה, שהארץ עצמה נעשית בחינת שמנים, בהנהגה שמיימית. יש לישראל ארץ עם הנהגה בבחינת שמנים.

וכך יש לבאר ביתר עומק, את משמעות הפסוקים "ואמרת כלבבך כתי וגוצם ידי עשה לי את החיל הזה - וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". אין זה רק אזהרה, שלא לשכוח את ה', ולשגות במתשבה כי מבלעדי ה' עשינו את החיל הזה. אלא יש כאן הבטחה וברכה גדולה. כי גם בארץ ישראל נזכה להנהגה מיוחדת במדריגה עליונה, לשבת בבית ה' ולסעוד על שולחנו ארוחת תמיד מאת המלך. וכל הכח והחיל שיהיו לנו, הכל אינו רק ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל".

צילא דמהלמותא

הסוכות מסמלים שאנו תמיד בנית ה'

שמחת חג האסוף, היא במה שזכינו לארץ ישראל בתורת מקום ה', מקום השראת השכינה ביתו ונחלתו. ואנו יושבים בצל ה', ונוזנים משפע הברכה אשר בביתו. צלל דמהלמותא. בצלל חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי (שיר השירים ב-ט). אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש הליכלך (תהילים סה-ה).

2 ומעשה אבות סימן לבנים. כדאיתא בחז"ל כל ימים שהיתה שרה קיימת היה ענן קשור על פתח אהלנו וכו' היה ברכה משולחת בעיניה וכו' היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת (בר"ר ס-טו.).

כולו. דמי השכיחות - לא היו נמוכים, אולם כשנים כחוקן, כאשר הפנסיה הייתה בשפע והעסקים התנהלו על מי מנוחות - הצליח היהודי לעמוד בתשלומי החכירה, ואף להוציא ממסחרו כרי פרנסת משפחתו ברווח.

דא עקא, שביום מן הימים - החתפן עליו הגלגל... בעקבות בצורת קשה אשר פקדה את האזור - החלה המצוקה ופקדה את בני האיכרים, וביקריהם בבית המרחץ הפכו תכופים פחות ופחות... באולם הגדול אשר בימים עברו היה מלא מפה לפה בכפריים מנושמים שיכורים כלום - לא נראו עתה אלא מתי מעט, ועיר פה ועיר שם... היו ימים בהם לא פקד איש את בית המרחץ, ואף כאשר הרשה לעצמו אי מי להתמסר לטיפה המרה - הוא נאלץ לעשות זאת נצמזם גדול, ללאום כוסית אחת - וחטל...

נו... בשנה הראשונה - עוד החזיק היהודי מעמל. במקום סתר הוא חסין מראש סכום כסף נכבד - בדיוק למטרה זו. על מנת להשתמש בו בעת צרה, וכעת הוא נטל את סכום הכסף - ושיגלם לפריץ את המניע לו תמורת חכירת המקום, כאשר לפתחת ביתו ברוחק הוא פשתמש במטע הרווחים שהפיק מכירת המרחץ הכושל.

אלא שמשעברה שנה נוספת, וישועה לא נראתה באופק - מבין היהודי כי נקלע לצרה אמיתית... הוא ידע בכיורו כי לא תהיה לו פל אפשרות לשלם לפריץ את דמי החכירה עבור שנה זו, ולו אף יחסוך את כל הפדיון אשר הפיק מכירת המרחץ בשך השנה כולה...

וזאת למודעי, כי באותם ימים - החזיק הפריץ בידיו כח בלתי מוגבל. ברצותו - היה הוא יכול להעלות את ה"מחשקה" שלו לגרולה, וברצותו - היה יכול להשליכו אל הכלא לרדאון עולם עם כל בני משפחתו, ובמקרה הנרוע יותר - אפילו להוציאו להורגו אין פלא איפוא שיכליג אם יעבד הוא את תשלום דמי החכירה כמועדם... הוא הבין כי

המצב עלול להיות חמור ביותר

בצר לו - החליט היהודי לפנות אל הפריץ, לספר לו דברים כהזויים, לחנות את עצרו ולהציג בפניו את תמונת המצב כפי שהיא, וכך יוכל לברוק האם כלה היא מלפניו למצות עמו את הדין כאשר יאתר בתשלום חובו - או שמא יחתן על לבו כי יאריך את הזמן ויזדה את

התשלום למעור מאומה יותר

לדין ביום הכפורים, ואין הבריות יודעין מי נצח, אמר הקב"ה: טלי לויכביבם בירדם - שידעו הכל שאמם נכחים בדין לפניך אמר דוד: ואי ידעו כל עני ועיר לפני ה' - אימתו יי בא כי בא לשפוט הארץ - ביום הכפורים מה ישראל עושיין ממתנינם עוד חמשה ימים - כיו שידעו הכל שישראל וכו' לפיכך נתנו ולקחתם לכם ביום הראשון.

ביום הכפורים - דן הקב"ה את ישראל ואת אומות העולם, ביום נבנסים לפני המלך לדין, ואין אנו יודעים: מי נצחה על כן נתן לנו הקב"ה את מצותו לילב, להכריז ולומר: כל מי שירצא ויבדוק בידו - הלא הוא הילול - להרי יודע שהוא צדיק בדין.

הטוכה - במקום גלות

בפסוקותא - מובא תיודין נוסף על הקושא בדבר מועדו של חג הטוכות, וכך אומר שם ר' אלעזר נפיקתא דרב כהנא, כתיב:

"א"ר אלעזר בר מרס: למה את עושים סוכה אחר וים המפורסין לומר לך שכן את מוציא בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי העולם, וכיום הכפורים הוא חותם את הדין, שפא יצא דינם של ישראל לגלותו ועל ידיו עושים סוכה - ועלן מכתביהם לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאלו גללו לבבלו."

הרי לנו טעם נוסף לכך שמקיימים אנו את הטוכות דוקא בחודש תשרי, לאחר הימים הנוראים - ראש השנה ויום הכיפורים, שכן יש מקום לחשוש פן יתחייבו ישראל בדינם ותגור עליהם גלות, ועל כן ציוונו הקב"ה לצאת מבתיהם לסוכה - מעין גלות, והוא בהחמיו המרובים חס עלינו ומעלה עלינו כאילו יצאנו ידי חובת גלותנו באותה יציאה ומניח לסוכת עראי.

ואכן, עלינו לדעת - כי עם ישראל לזוהרתי, בכל אלפי שנות קיומו שבע תלאות רבות ונורדים. מאז גלונו מארצנו ונתרחקנו מעל ארמיתנו, ועד אשר יגלה מלכנו לפנינו ויכורו הכל במלכותנו יתברך - נגור על עמנו להיות נפצן בין העמים, תלוי בחסדיהם של הגויים, ונתון למרמס ולמשיח. אין איפוא כמו הסיפור הנפלא 'הבא - בכדי להמחיש את מדרות גלותנו ושפלות מצבנו לעת אשר כוזאת...

מסופר על יהודי יקי אי שם בערבות רוסיה הרחוקה, אשר התגורר לו באחד הדפפים - ולפרנסתו עסק במכירת י"ש לבפריים הממושגים בבית המרחץ אחת ספר מתפריץ המקומי. אשר היה בעליו של הכפר

אשתו וילדיה, אזו במחשבות, והפנה את הסוסים לעבר הדרך המובילה אל מרחבי הערבה... החוצה... החק מן הסנהניז!

כך נוהג לו היהודי את עגלתו בין סמטאות הכפר, בליבו מתנגן לו שיר מסומר, וכולו אומר הוריה לה, יחברך על אשר הוצילו ופדה את נפשו מיד צר, ואכן, מקץ הגעים ספורים כבר מצא מושקה את עצמו מחוץ לכפר, והגשי חרותו כלפי כוראו פרעו ועלו למעלה ראש. אלא שלפניו - הבחין הוא בעגלה מהירות מניחה למולו וארבעה סוסים אבירים רתומים לה, ונשימתו נעתקה כאשר זיהה בכירור כי כרכרתו של הפריץ היא זו... "געוואלדן! הנה בא קיצו!" - חשב הוא לעצמו, והחל מחבל כראשו תחבולות כיצר להחליץ מהמפגש הכלתי מתוכנן...

ברגע האחרון, כאשר כמעט נפגשו העגלות, עלה במוחו של היהודי רעיון מקורי... הוא נזנף בידו לעברו של הפריץ, ומשעצר הלה את עגלתו והפנה את מבטו לעבר היהודי - קרא אליו זה האחרון ואמר לו: "הונו ידידי הפריץ הנכבד! כמה שמה אני לפגשך... פמהר אני לדרכי אל העיר - לחוג את החג כפי מצוות תורתנו הקדושה, אולם מיד כשאשוב - אבט ואסיר את נישא החוב בלי שום כעיהו!"

"בנוגע לחוב" - השיב הפריץ - "שמה אני לשמוע כי השגת את הסכום הדרוש, אולם אולי תספר לי" - הסיף הוא - "איהו חג נוסע הייך לחוג? הלא ממצא אני מעט במתנהגותם של היהודים, מכיר אני היטב את הנהגם - את פסח שבועות וסוכות, ויודעני בבירור כי אף אחד מביניהם אינו חל בתקופה זו של השנה!"

"אכן, צודק אתה!" - השיב היהודי כשליבו מאיץ את פעמונתו - "לא עת האסיף עתה, אף לא מועד צאתנו ממצרים, ואילו החורח - נחתה בתקופה אחרת לגמרי... אולם כעת - חוגגים אנו חג אחר, הלא הוא חג פלישתנו המפורסם..."

"חג פלישתנו?" - המהם הפריץ - "מעולם לא שמעתי על חג זהו אולם אם ברצוני לחוג - ארבהו חוג לך באות נפשל, והלבד שכאשר תחזור אל ביתך לאחר החג - תמהר לשלם לי את חובך!" - סיים, תוך כדי שהוא רשם בפנקסו את המידע החדש אודות חג פלישתנו של היהודים...

הפריץ פנה לו לדרכו, והיהודי המשיך בכריחתו כשניגון עליו מתפוס בידו שפסיו

וממשיבה - לפעשה... עור באותו יום קבע "מושיקה" פגושה עם הפריץ, אשר קבלו במאור פנים ושאלו: "מה לך מושיקה כי ביקשת להפגש עימי בסתם יום של חול? הלא עד מועד תשלום דמי החכירה - נותרו לך עוד שבועיים תמימים, ומשולם לא ביקשת לשוחח עימי כאמצע תקופת החכירה?"

"אכן, צודק אתה!" - השיב היהודי בגמגום, והוסיף: "בריוק על זה רציתי לדבר עמך... בעוד שבועיים - עלו לפרוע לך את חובי, אולם לצערי - חישבתי כי לא אוכל לעשות זאתו אינני יודע מאין יבוא עורו העסקים בשנה החולפת - היו בכי רע כפי שבוראי יודע לך, ומלבד פרנסת בני משפחתי בצמצום ובדוחק - לא הצלחתי לחסוך אפילו קופיקא אחת לתשלום דמי החכירה!"

הקשיב הפריץ לדבריו של היהודי, חכך בדעתו רגע או שניים, ולאחר מכן נענה ואמר לו: "ראה נא מושיקה, זה שנים רבות מכיר אני אותך - ועד הייום לא איתרת מעולם בתשלום דמי החכירה. מבין אני למעבך הביש, ברצוני לעזור לך, ועל כן זאת אעשה: את חובך בשל דמי החכירה הנותרים - אדחה עבורך, תוכל לשלמו לי עם התשלום של השנה הבאה אולם מתרה אני בך" - הוסיף הפריץ ואמר בחומרה - "ראה לחבין את הכסף בשנה הבאה במועדו, שאם לא כן - רע ומר יהיה גורלך!"

ברגע הראשון - לא האמין היהודי למשמע אונתו... הפריץ בכבדו ובעצמו מוכן לעכב את תשלום החוב? הנשמע כדבר הוזהר אולם לאחר מכן מיהר לפנות וללכת לביתו - לפני שזה האחרון יתחרט... באותו הרגע - באה המנוחה אל ביתו של היהודי והוא נשם לרווחה. אלא שרווחתו לא האריכה ימים... יום עבר, ועוד יום, וכך חלפה לה שנה נוספת - מבלי שנוכר בשטח כל שינוי מהותי... הפרישה עדיין הייתה בדרהק, סכום הכסף הדרוש לשם תשלום דמי החכירה השנתיים - לא היד ברשותו של היהודי, ועל פריעו החוב מהשנה שעברה - הוא לא העז אפילו לחשיב...

משהתקרב המועד האחרון לתשלום, והיהודי הבין כי הפעם לא יצונו לו הירוציו והוא עלול למוצא עצמו מושלך לבית הסוהר עם כל משפחתו, גמלה בליבו החלטה נועזת: לעשות ייחברח... באישון לילה ואפילה הוא חתמים את מסלטיא על עגלתו טיפס ועלה עליה עם...

רמזי ארבעת המילים

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור, כפת תמרים, וצפת, ושברי גחל, ושמתחתם לפני י' אלקיכם שבעת ימים" (וי' מ"א)

ובמדדש אמרו חז"ל על פסוק זה (תהומא אמור י"ט):

"ילקחתם לכם - זה שאמר הכתוב: יכל עצמותי תאמרנה ה' ה' הוה - דומה לשדרה של אדם, והחזס הוה - דומה לעינים, וה דומה לשפתים, והאמרזג - דומה ללג, אמר דוד: אין לך א גדול מאלו שקולין הן כנגד הגוף הוה כל עצמותי".

כאשר מביע חג הסוכות, חג האסיף, והיהודי מכניס ואוסף א את כל שפע התבואה אשר קיבץ במשך כל ימות החמה, הרי שהוה זהו - עלולה להביאו לידי גאווה ונבהות לב... לפתע הוא מתחזק בקומה וקופד... הוא כבר מחשיב את עצמו - ואינו כפוף כל שהיה מאז ומשולם...

לפיכך אומר אליו הקב"ה: "קח לך כפת תמרים, ולולב - לשדרה, וזכור כי צריך הנך לדעת כיצד יש להחזיק את ה לכלתוהוור זאת - חתבונו ממילא אף בשדרתך שלך, ואזי לפטו כי אין לך כלל כמה להחגואות, שכן כל מה שיש לך - אינו אלא חיונם מידי הפתוחה והרחבה של מלך מלכי המלכיםו לכל לך מוקדפות חנו, הדחק רגליך מדרך הגאווה, וזכור כי אינך אלא בש עפר מן האדמה - טיפה סרוחה!"...

עוד מביע לנו הלולב, כי הגאווה, הרוחמות, חטס והטוהר - שייכים אלא לאבינו שבשמים, ליושב במרומינו בנוטלנו את אנו מכריזים ואומרים: "לב אחד לנו לאבינו שבשמים" - כח אשר אין לו אלא לב אחד והוא מופנה כלפי מעלה, לשמיים

אחרי הלולב - מגיע האחרון. דאחרנו - מביע על חלק ובאמר פונה אלינו ברחמי ואומר: "כמי חסידך את חלב שלכם, אהיה שכלי - ו תמתיח רגשך אצתי" (וי' מ"ב)

דרישות ומעורר סוכות

ויהי למחרת בבוקר, והפריץ נקלע אל העיר הסמוכה לצורך עניונו. סבור היה הוא כי יראה את בני המסחר של היהודים סגורים על מנוול וברית, ואת בעליהם מתהלכים ברחוב של עיר כשהם עוטים על עצמם בגדי כבוד כמנהגם בימי חג ומועד, אולם מה גדלה הפתחו כאשר מצא את היהודים עוטים איש איש במלאכותי - כאילו אין חיוס חג, ולא מועד, ולא כלום!

"הכיניצ עובדים אתם כרגיל ביום חוגבני" - פנה הפריץ בשאלה אל היהודי הראשון שנקרה בדרכו, והלה מיהר לחשיב בפליאה: "הנג חיוסני איוה חנג"..." "מה? אינכם חוגגים את החנג?" - הקשה הפריץ - "הלא המושיקה שלי אמר לי מפורשות כי נוסע הוא העירדה בכרי לחוג את החג עם בני עמו" - הוסיף הוא וטען בלהט.

בשלב זה הביין כן שיחו של הפריץ, שפיקס הייה - כי מאחורי ה"חג" הדימויני עומד לו שיפור מעניין... "איוה חג אמר לך המושיקה כי מתכנן הוא לחוגג" - פנה הוא אל הפריץ בשאלה, והלה מיהר לחשיב חוך כדי עיון כפיקסו: "חג פלישתניו כון בלי ספקו וחז דשם אותו אמר לו מושיקה"...

"אהתו יחג פלישתניו" - קרא היהודי אשר הביין כבר את הניטבות שהביאו את היהודי לחיזש חג במים יום של חול, "חג זה - ודאי חוגגים היהודים כולם" - הסביר הוא לפריץ - "אולם אין חל חוגגים אותו כאחד... את יחג פלישתניו" - חוגג כל יהודי כשמגיע זמנו" - סיים את דבריו...

הנה כי כן, היהודים, בני ישראל - בגלות הם נחונים, אולם גם בגלות זו - ישנם הגולים גלות אחר גלות... ישנם כאלו אשר נגזר דינם כראש השנה ונחתם ביים כופור לגלות מכיתם וליטול את מקל הנהגדים ביים, להזיית נפוצים בין האומות ומפורזים בלאומים, ואליהם פונה הקב"ה וקורא אליהם בקריאה של חובה: "צאו נא מכותכם, מביח הקבע, אל סוכת הערואי - ואני מעלה עליכם כאילו פירשם חובכם וכיפרתם חטאתכם בגלותכם".

והוה שאנו אומרים בתפילה בעת בניסמתו לטובה בליל חתקוד חג: "יבוכות צאתי מביתי החוצה, ודרך מצותיך ארוצה - יחשב לי זאת כאילו חדקתי נדוד, והרב כבסני מעווי ומחטאתי סהרני" ל"ט

